

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

YIL:41

SAYI:492

ARALIK 2018

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ, Dr. Ahmet KAYASANDIK,
Mehmet BİLGEHAN

HAKEM HEYETİ

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)
Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)
Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)
Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)
Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)
Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)
Prof. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)
Prof. Dr. Kemal GÖDE (S. Demirel Ü'nden Emekli)
Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'nden Emekli)
Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa SEVER (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)
Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)
Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)
Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'nden Emekli)
Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)
Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)
Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)
Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)
Yaşar ELDEN (Erciyes Üniversitesi)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ
Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı
Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8
38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com
erciyesdergisi@mynet.com
alimgercel@gmail.com
mebilgehan@gmail.com

YIL: 41 ★ SAYI: 492 ★ ARALIK, 2018

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Ateşoğlu'na Göre Dünya'ya Hükmeden Üç Kudret

Alim GERÇEL

Mehmet BİLGEHAN.....1

Sevgi Gazeli (Şiir)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN.....8

Kültür Çevrelerimiz ve Kültür Elçilerimiz

(Av. Nevzat Türkten Ağabeyimizin Ardından)

Prof. Dr. Kemal GÖDE.....9.

Bir Alevi Dedesinin Esmâ-i Hüsnâ Şiiri

Dr. Hasan COŞKUN.....13

Kayseri İzlenimlerim

Ülkü ÜNAL.....20

Damıtılmış Serdengeçti Türk Müslümanlığı

Hasan TÜLKAY.....24

Erciyes Dergisi 2018 Yılı Dizini

Mehmet BİLGEHAN.....30

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayısı: 10 TL

Yıllık abone bedeli: 90 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 150 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro – 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı: Âlim Gerçel, 116866

Vakıfbank Kocasinan Şb. IBAN: TR590001500158007286226630

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.

Oymaağaç Mah. 5067. Sok. Nu.: 4-C Mobilyakent Kocasinan/KAYSERİ

Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54

www.gecityayinevi.com **E-posta:** gecitmatbaacilik@hotmail.com

ATEŞOĞLUNA GÖRE DÜNYA'YA HÜKMEDEN ÜÇ KUDRET

Alim GERÇEL
Mehmet BİLGEHAN

Özet

Kayseri Lisesi Mehmet Ateşoğlu'nun her zaman hayatının merkezinde yer almıştır. Kayseri Lisesi'nin iki arması vardır. Ateşoğlu asıl arma olarak bayrak, kılıç, kalem üçlüsünün simgelerinden oluşan armayı kabul eder. Bu millî Bayrak "Türklük", tüfek "kılıç", kalem "bilgi" anlamına gelmektedir. Ateşoğlu'na göre tarihe ve dünyaya hükmeden üç kudret vardı, bunlar "Türk (Bayrak Türk'ü temsil eder.), Kılıç, Kalem"dir. Ateşoğlu'na göre "Türklük" bir kudrettir. "Türklük" tarihte olduğu gibi gelecekte de, hükmünü kıyamete kadar sürdürecektir bir "kudret"tir. Türklük ezellerden ebetlere doğru yürüyen "ulu bir kudret"tir. Ateşoğlu'na göre Türklük kudreti "Türk"ü hürriyet sembolü yapmıştır. Tarihte zuhurundan beri daima hür ve müstakil yaşamış tek millet Türk milletidir. Ateşoğlu'na göre Türkler Haniflerin mânevi ve fikri ortamında ve kıvamında yaşamış; bu nedenle, Hazreti Peygamber efendimizi bekleyen onun teşrifini hissedilen ve müjdeleyen, kendilerini Allah'a adanmış bir millet ve Allah'ın Ordusu olarak görmüşlerdir. Türklüğün İslâmiyet'i kabulle Allah'ın kelâmını yaymak ve yükseltmek için ordulaştıkları tarihte ve Kızıl Elma Ülküsü' boyut atlayarak "İlâ-yı Kelimetullah Ülküsü" ile birleşmiştir. Türklük kudreti, savaşlardan zaferler, zaferlerden medeniyetler yaratmıştır. Türklük kudreti, saldırdığı korkuyla Çinlilere Çin setlerini yaptırmıştır. Türklük kudreti, "Türk gibi kuvvetli" sözünü Avrupa'da atasözü haline getirmiştir. Türklükte ordu, toplumundan ayrı düşünülemez bir kurumdur. Türkler millet olarak tek vücut halinde savaşır ve düşmanı bertaraf ettikten sonra da normal günlük hayatına, rutinine döner. Kitap ile kastedilen şey ilimdir, ilim dediğimiz şey de insan açısından üç kavrama işaret eder: İlim, İrade ve kudret (Alim, Mürid ve Kaadir). Beynimizden açığa çıkan her şey, bu üçlünün sırasıyla özelliklerini kullanmasıyla açığa çıkıyor. Kudret sahibi devletlerin, orduların ve devletlerin fizibilite ve ilerleme raporlarının giriş ve gelişme bölümleri rakipler için de, milletimiz için aynıdır. ancak ulaşılabilecek amaçlar gizli ve millî olur, tarihten ders alır. Ataların uyarılarına ve devletlerin gizli arşivlerindeki bilgilere göre değerlendirilir ve raporların sonuç bölümü iki farklı boyutta hazırlanır, biri rakiplerin hoşuna gidecek şekilde, diğeri ise Türk kudretini, ordumuzun kudretini ve milletimizin ilmini en güçlü yapacak şekilde hazırlanır, bu nedenle millî olan sonuç raporu millî biçimde ve değişik yazılır.

Anahtar Kelimeler: Bayrak, kılıç, kalem, Türklük, Türk ordusu, ilim.

Giriş

Ateşoğlu Kayseri Lisesi müdürlüğü zamanında, Kayseri Lisesi'nin iki tane kendi ifadesiyle millî arması olduğu herkes tarafından bilinirdi ve bunu kendisi de ifade ederdi. Bu armalardan biri, bir metre çapında Erciyes'ten ay-yıldızın güneş gibi doğuşunu ifade eden dönemin

lise öğrencilerinden ressam Kaya Dumlu'ya çizdirdiği madeni ve bir yuvarlak levha. Ateşoğlu, Kayseri Lisesi'nin asıl millî arması olarak gördüğü ikinci arma ise "bayraklı, tüfekli ve kalemlî" idi. Bu millî armada mana olarak Bayrak "Türklük", tüfek "kılıç", kalem "bilgi" anlamına geliyordu. Çünkü Ateşoğlu'na göre

tarihe ve dünyaya hükmeden üç kudret vardı: Türk, Kılıç, Kalem.

Bu millî armanın esasını tanımlayan Ateşoğlu: “Bu millî armanın esasını şöyle belirtebiliriz; bir buçuk metre boyunda, bir metre eninde, dikdörtgen şeklinde bir çerçevede Türk bayrağı gerili idi. Türk bayrağının üstünde çerçeveye çapraz olarak raptedilmiş olan süngülü bir tüfek vardı. Tüfek boyunda, özel olarak yapılmış olan, ucu açılmış, beş köşeli, büyük bir kalem, gene çapraz olarak çerçeveye takılı idi.”

Bayrak, tüfek ve kalem Ateşoğlu'nun yaratıcılığında kompozisyon olarak bir araya gelmiş ve bunlar kaynaşarak manalı, güzel heybetli görünüm arz etmişti. Bu millî armada üç unsur kaynaşmıştı adeta. Bu Ateşoğlu'nun müdür odasına asılması ve törenlerde en ön safta taşınmalıydı. Böylece bir sancak görevi iaf etmeliydi. Öylede oldu. Bu arma sadece öğrenci ve öğretmenlerden oluşan dar muhit değil, bayram ve törenler dolayısı ile bütün Kayseri'nin seyrine sunulmuş olacaktı. Öylede oldu! Bu milli arma Kayseri'nin zihnine ve ruhuna nakşedildi. Böylece Türk, Kılıç, Kalem, millî bir arma boyutuyla kaynaşarak manalı bir ahenk ve sentez meydana getirerek Kayseri toplumunda millî bir haz uyandırmaya başlamıştır.

Ateşoğlu'na göre: “Bayrak, Türk Milleti'ni, Türk Devleti'ni ve Türklüğü temsil eden şanlı bir sembol olarak Türklüğü ifade etmektedir. Tüfek veya Kılıç, Türk Ordusu'nun yenilmez kuvvet ve kudretinin büyük bir millî timsalidir. Kalem Türk'ün fikir, ilim, iman kudretini Türk'ün bilgelliğini temsil eden büyük ilmi bir semboldür.”

1. Türklük Kudreti

Ateşoğlu'na göre “Türklük” bir kudrettir. “Türklük” tarihte olduğu gibi gelecekte de, hükmünü kıyamete kader sürdürecektir bir “kudret”tir. Türklük ezellerden ebetlere doğru yürüyen “ulu bir kudret”tir. Türklük kudretini var eden Türk milleti, sonsuz, ölümsüz ve ebedî bir millettir. Aslında bunun böyle olduğunu tarih ispat ve izah etmektedir. Ezeli ve ebedî (bengü) olan Türk milleti tarihte en büyük medeniyet eridir, milletlerin önderidir. Türklük, elli beş milyon kilometre karelik bir coğrafyanın fatihidir. Türklüğün kudreti sadece kılıç gücünden değil, kültür ve sanatın da gelir.

Türklük, insanlığı efesi olduğu kadar da efen-disidir de...

Türklük, insanlığın asalet ve fazilet timsalidir.

Türk, her çağda bir olan Allah'a inanmış sadece ona boyun eğmiş ve ibadet etmiştir.

Türklük, tarihî zaman boyutunun her devresinde yeryüzüne adaletle hükmetmiş ve var olmuştur.

Türk milleti, tarihin en büyük, çok uluslu ve en medenî devletlerini kurmuştur.

Dünyanın en büyük dâhilerini ve cihangirlerini yetiştirmiştir.

Türk, bazen kuyularda “Yusuf”, Kербela'da “Hüseyn”, ateşte “İbrahim” bazen de denizde “Musa” olması gerekse de insanlığın kurtarıcısı olmuş ve olmaya da devam etmiştir, elbette Allah'ın inayetiyle edecektir de.

İnanmalısınız ki: Türk kudretinin hissedilmediği bir dünya, adaletsizliklerin kol gezdiği, insanlığın yüz karası olayların yaşandığı ve mazlumun ezildiği “zalim” bir dünyaya işaret eder.

Ateşoğlu'nun ifadesine göre Türk kudreti güneş gibi doğmuş ve batmış, ancak hiç yok olmamıştır. Fetret devrinde kendi içine dönük ancak yükselme dönemlerinde insanlığa hizmet etmeye devam etmiştir.

Türklük her çağda “Tevhid Ülkü”süne sahip olmuştur.

Türklük İslâm'ında öncüsü kılıcı olmuştur.

Türklük kudreti yedi iklim, dört köşeye hükmetmiş, yedi denizi Türk gölü haline getirmiştir.

Türklük kudreti, savaşlardan zaferler, zaferlerden medeniyetler yaratmıştır.

Türklük kudreti, saldıgı korkuyla Çinlilere Çin setlerini yaptırmıştır.

Türklük kudreti, “Türk gibi kuvvetli” sözünü Avrupa'da atasözü haline getirtmiştir.

Türklük kudreti “Türk”ü hürriyet sembolü yapmıştır. Tarihte zuhurundan beri daima hür ve müstakil yaşamış tek millet Türk milletidir.

Asya, Avrupa ve Afrika kıtalarının oluşturduğu mekâna “Eski Dünya” denir. On altıncı yüzyılın ilk yarısına kadar insanlık Dünya'yı bu üç kıta ile ve onu çevreleyen denizlerden ibaret sanmıştır. Dünya tarihi bu üç kıtada yaşamıştır. Bu coğrafya yüz ölçüm olarak seksen beş milyon kilometre karedir. Türk Milletinin çeşitli boy ve kabileleri kesintisiz zaman boyutu içerisinde bütünlük, süreklilik arz eden tarihi seksen beş milyon kilometre karelik coğrafyanın yaklaşık elli beş milyon kilometre karelik alanda hakanlık, beylik, atabeylik gibi büyük cihan devletleri meydana getirmişler ve

Türk kültürünü zenginleştiren eserler bırakmışlardır.

Türk milletinin ve Türk devletlerinin nizamı, hükümetleri, medeni varlıkları, dil ve kültürleri, siyasi ve askeri kudretleri bu coğrafyada devamlı surette var olmuştur. Asya kıtasının neredeyse tamamı, Avrupa'nın ortalarına kadar uzanan genişlikte doğu yarısı ve Kuzey Afrika'da Sudan, Mısır, Libya, Tunus, Fas Türk hayat, egemenliğinin faaliyet alanı olmuştur.

Türk Milleti tarihle yaşittir, denilebilir. Tarih içerisinde yaşamış çoğu kadim milletlerin büyük bir kısmı tarihten silinip isimleri dahi unutulmasına karşın Türk milleti varlığını bu coğrafyada zamanımızda da bir millet yedi devlet şeklinde devam ettirmektedir. Modern milletlerin büyük bölümünün kültürel kimlikleri ile yaşadıkları coğrafya arasında ülkenin tarihiyle bütünleştirilemeyecek durumdadır. Tarihle yaşıt Türk milleti günümüzde de yüksek hayatyeti, özlü orijinal kültürü ile önemli bir varlık ve kudreti temsil etmektedir.

Türk kudreti İslâmlık'tan önce zaman zaman bu eksenin doğu veya batı uçlarında yoğunlaşmakla birlikte Asya'nın merkezine sahip ve hâkim olmayı sürdürmüş, özellikle, Çin'le mücadele durumunda bulunmuştur. İslâm medeniyet dairesine giriş öncesi devrede vatan olarak sahiplendikleri, kültürlerinin damgasını vurdukları, kesintisiz denebilecek bir süreklilikle ellerinde tuttıkları, milli şahsiyet ve şuurlarını kazandıkları alanın Karadeniz'den Çin Seddi kuzeyine, Pasifik sahillerine kadar uzanan geniş bir kıta içinde Avrasya eksenini ve Orta Asya olduğu belirgindir.

Saka imparatorluğu devresi destani bir dönemdir. Avrasya eksenini üzerinde siyasi, kültürel birlik olarak Türk kudretini kuran, tesis ve temsil eden Büyük Hun ve Göktürk Hakanlıkları (İmparatorlukları) olmuştur. Bu Hakanlıklar, Türk boylarının birliğini ve vatan coğrafyasının bütünlüğünü kurmuş ve korumuş kendi devrelerinde Doğu'dan ve Batı'dan yayılma istidadı taşıyan istilacı güç ve kültürleri durdurmuşlardır. Bundan sonraki safhalar için de, geçici siyasi ayrılıkların, bölünmelerin yıkıp silemeyeceği ölçüde köklü, güçlü yüksek bir ortak millî kültür ve millî birlik şuru yaratmışlardır. Bu coğrafya da Türklük kudreti bu sayede hep var olmaya devam etmiştir.

Oğuzhan, Teoman, Mete, Çiçi, Attila, İlteriş Kagan, İlbilge Katun, Kürşat, Bilge Kagan, Bilge Ton-

yukuk, gönümümüze, ruhumuza, vicdanımıza Kurtuluş Savaşımızın kahramanları, Kuvaî Milliye gazisi büyüklerimiz kadar yakındır. Bugün varlığını hissettiğimiz ve mensubu olmaktan gurur duyduğumuz Türklüğün yaşamaya devam ettiği bedenimizde onlardan intikal etmiş DNA yapısını taşıdığımızı ve damarlarımızda onların kanının dolaştığını, onların seciyesini taşıdığımızı, onların ölümsüz güzellikle esaslarını kurdukları dille konuştuğumuzu biliyoruz.

Bilge Kagan ve Köl Tigin Orhun Abidelerinde kendilerini "türük: bilge: kağan" "Türk'ün bilgili kağanı"(KTG1), olarak ifade ederken "bilig bilmez kişi" "bilgisiz insan" (KTG7)ibaresiyle bilgisiz insanı kendilerinden görmeyen bir anlayışa sahip olmuş bilgiyi ön planda tutmuşlardır. Bilgisiz ifadesi cahil anlamında aynı zamanda Tengri tanımayan anlamındadır. Bilgisiz, yani cahillerin başkalarının sözlerine çabuk kanacağına, sözlerine ve davranışlarına aldanacaklarını ifade etmektedir.

Kültür, maddî ve manevî hayatımızın bütünü belirleyen yaşama biçimimiz ve özel kimliğimiz olarak tarif edilebilir. Milleti yaratan, var eden, devamını sağlayan ana unsur kültürdür. Milletlere özgünlük ve üstünlük kazandıran ana unsur kültürel değerlerdir. Kişinin ve toplumun seviye ve seciyesi, yaşama biçimi genel hatlarıyla inanç ve idrakine uygun ölçülerle millî kültürlerine göre oluşur. Türklük kudreti ve buna bağlı olarak dinî inanç ve iman gücü kültürün en önemli unsurlarını oluşturur.

Türk kudreti, Türk tarihinin son asırları ve zamanımız İslâm tarih ve coğrafyası içinde, yaşanmış ve gelişmiştir. Türk, İslâm dünyasına dâhil olduktan sonra İslâm coğrafyasını koruyan ve genişleten, İslâm'ın sancağını taşıyan ve yücelten yegâne temel güç ve kudret olmuştur. Türklük, İslâm öncesinde de tevhit fikrine ulaşmış çoğunlukla İslâm'la bütünleşen bir ahlakî, manevî dinî hayat nizamına sahip olmuştur. Bu durum, bütün semavî dinlerin ittifakla kabul ettikleri bir hakikattir. Türk toplumunda zinaya, fuhşa, kumara, ayyaşlığa, yalancılığa, yurt savunmasına ve kamu hizmetlerinden ilişik görevlerden kaçınmağa, korkaklığa nadiren rastlandığı, bu kusurları işleyenlerin Türk toplumu içinde yaşamasına, barınmasına imkân bulunmadığı tarihi şahit ve belgelerle bilinmektedir.

Türkler, millî bir töre hususiyet taşıyan bir inanç yapısıyla Kök (Yüce)-Tengri dinine mensup

olmuş, tek Tanrıya inanmış bir millettir,

Tanrının birliği fikrine sahiptir,

Ruhun ölmezliğine, ahirete, hesap gününe, cennet ve cehennem bilgisine, meleklerle inanmaktadır,

Tanrıya karşı sorumluluk hisseden bir millettir,

Türklerin Tanrı tasavvurları Fatıha'nın, İhlas'ın ve Ayetel Kürsi'nin ilham ettiği Cenabı Hakka bir yöneliş ve arayış merhalesi gibidir.

Türkler bir anlamda, Haniflerin mânevi ve fikri ortamında ve kıvamında yaşamıştır. Bu nedenle, Türk milletini, Hazreti Peygamber efendimizi bekleyen onun teşrifini hisseden ve müjdeleyen, kendilerini Allah'a adanmış bir millet ve Allah'ın Ordusu olarak gördüklerini belirlemek hata olmayacaktır.

Türklük manevi hayat seviyesi sebebiyle İslâm'ı ihlas, şuur ve coşku ile iligine işleyen, benliği ile kaynaşan bir imanla benimsenmiştir. Sevgili Peygamberimiz, Miraçta, Cebrail (Aleyhi's-selâm) refakatinde semâvati, manevi mertebeye ve irtifaları aşarken selefleri "Enbiyayı Kiram"ı görür, tanır, selamlaşır. Bir mübarek zatı tanıyamaz. Cebrail (Aleyhi's-selâm) a, O'nun hangi peygamber olduğunu sorar. Cebrail (Aleyhisselam): "O peygamber değil, Sizden üç yüz yıl sonra dünyaya inerek Sizin dininizi, İslâm'ı Türk İllerine yayacak olan ruhu mübarektir." der. Buna çok sevinen Peygamberimiz avdetinde her gün bu mübarek zat için dua eder. Müjde verdiği sahabeler Peygamberimize bu zatı göstermesi için ricada bulunurlar. Efendimiz Cenabı Hakk'a yakarır. Anında meclislerinde pür silah, börtü kırk atlı belirir. Selâm ve sena ile yaklaşan bu yiğitlerin Türk Hakanı Satuk Buğra Han ile gaza arkadaşlarının ruhları olduğu anlaşılır. Sahabeler sevinirler, hamdü senada bulunurlar. "Satuk Buğra Han Destanı", Türklerin İslâmiyet'e girişlerini, böyle anlatmıştır.

Türklük kudretinin ilmeklerinden biri de Satuk Buğra Han'dır. Bu devir, Türk Tarihinin en önemli merhalelerinden biridir. Satuk Buğra Han, İslâm'ı kabul edip halkına da benimseten ve Türkistan'a yayan ilk büyük hükümdarıdır. Böylece ilk Müslüman Türk devleti kurulmuş ve oluşmuştur. Türklük kudreti, Türk kültürü yanında yeni bir boyut kazanarak millî benliğini İslam iman ve medeniyeti çerçevesinde ebediyen zenginleştirmiş, büyük bir kudret ve

berekete ulaştırmıştır. Böylece Türkler, Türklük kudretini Türk-İslam düşüncesiyle devam ettirmişlerdir.

Karahanlılar Türk kudretinin gelişmesine önemli katkılar yapmıştır:

Müslüman Türk kimliğimizin oluşmasını sağlamışlardır.

Aynı çağda ve yıllarda, İdil-Ural boyunda Kazan Hanlığı ve Bulgar adı taşıyan Türk boyları da Müslüman Türk kimliğini ilmek ilmek dokumuştur.

Samanoğulları sahasındaki Türklük, Gazneli Türk-İslam Devleti'nin oluşmasını sağlamıştır.

İlk İslâmî Türk Devleti olan Karahanlılar ile Müslüman Türk milliyeti oluşmuş,

Gaznelilerle de diğer Müslüman Türklerin diğer Müslüman milletlerle bir bayrak ve bir devlet çatısı altında yaşaması gerçekleşmiştir.

Karahanlı ve Gazneli merhaleleri Türk Müslümanlığına dayalı çok uluslu devlet nizamının staj dönemi olmuştur.

Böylece Türk kudretinin de farklı bir boyut kazanmasına ve gelişmesine vesile olmuştur. Dünyanın çehresini değiştirecek gelişmelere başlangıç teşkil eden bu oluşum İslâm için mucizevî bir yenden doğuştur. Zira Türklüğün İslâmiyet'i kabulü Allah'ın kelâmını yaymak ve yükseltmek için ordulaştıkları tarihte ve Kızıl Elma Ülküsü' boyut atlayarak "İ'lây-ı Kelimetullah Ülküsü" ile birleşmiştir.

Türklerin İslâm'ı kabul ettiği sırada, Araplar, asabiyyet ve aşiret nifakına düşmüştür. İran halkı İslâmî değerlerden daha çok Sasanî İran mazisine, gelenek ve siyasetine dönmüş, Bizans haçını taşıyan zülüm orduları doğu ve güneydoğu Anadolu'yu, Suriye'yi istilâ ederek İslâm halkını esir, hata yok etmeye başlamış, bir yanda Karmatiler, Kabe'yi tahrip etmiş, Fâtîmi tasallutu ile Mısır'da Firavun yeniden hortlatılmış, Büveyhiler İslâmî birlik ve kardeşliğe uymayan zerdüşî, kavmiyetçi saltanat nifaklarını başlatmıştır.

Bütün bu hadiseler dünyada Türk kudretine ihtiyaç olduğuna işaret etmektedir. Türklerin İslam oluşu tesadüfi değildir. Tarihin bu kesitinde olaylar arasında olağanüstü bir eşzamanlılık, mucizevî bir uyum vardır: Cenabı Hak Ordularını sahneye sürmüştür. Karahanlı, Gazneli Ordugâhlarında Talim ve eğitimler tamamlanmış Türkler, Allah'ın Ordusu olarak göreve çağrılmıştır. Türklük, Selçuklu Türk

Oğuzları ile İslâm'ı yüceltmış, İslâm Dünyasının maddî ve manevî birliğini kurmuş, İslâm iman ve itikadını korumuş ve bundan böylede koruma görevini üstlenmiş kendisine vazife bilmiştir.

Tuğrul ve Çağrı Beylerin komutasında Türk Oğuz Beyleri Dandanakan ile Gazneli engelini, Sasanî nifakını, Karmati zulmünü, Allah'a şirk koşan Fatîmî tasallutunu, Büveyhi zerdüşlüğünü, kavmiyet ve saltanat nifakını ortadan kaldırarak İslam Âlemi'nin fiilen ve hukuken hâkimi ve nazırı olma mevkiine yükselmişlerdir.

Hilâfetin Hazreti Peygamberin Devlet Reisliği görevine vekâlet mevki kabul edilmesi şeklindeki inanç ve geleneğe saygı ile ihlâs ve samimiyetle Halifeye O'nun emrinde olduğunu, hükmüne aldığı bütün ülkelerde hutbeleri Abbasi Halifesi adına okuttuğunu, İslam dünyasındaki anarşiye, Mekke yolundaki şekâvete, Suriye ve Mısır'a hâkim delâlete son vermek istediğini bildirir. Abbasi Halifesi El Kasım bi Emirillah Tuğrul beyi Bağdat'a davet eder.1055 yılı Ramazan ayında Bağdada giren 1058 yılı 24 Ocak'ında Türk Ordusunun ve Bağdat çevresi Arap ve İslâm ahâlisinin, mülki erkân ve ümerâsının huzurunda yapılan muhteşem bir törenle, halife tarafından şarkın ve garbın, yedi iklimi ile bütün İslâm âleminin dünyevî hâkimiyet ve yönetimi, ibadullahın muhafaza ve siyaneti resmen devredilir. Beline iki kılıç, başına sarık ve taç, sırtına yedi iklimi işaret eden tek yakalı yedi kaftan konur. Bu andan itibaren İslam dünyasının riyaseti fiilen olduğu kadar hukuken de Türk soyuna, Türk Milletine ve hükümetlerine geçmiş olur. Böylece Kurânı Kerimin beşinci süresinin elli dördüncü ayetinde tebşir edilen gerçek belirir: *'Ey iman edenler, içinizden kim dininden dönerse, Allah, müminlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı onurlu ve zorlu, kendisinin onları seveceği, Onların da kendisini seveceği bir kavim getirir; ki, Onlar Allah yolunda savaşsınlar ve hiçbir kınayanın kınamasından (dedikodusundan) çekinmezler. Bu Allân'ın lütfü inayetidir ki onu kimi dilerse ona verir. Allah ihsanı bol olan ve en çok bilendir.'*

Karahanlı hükümdar soyundan Tigin (Şehzade) Kaşgarlı Mahmut, 25 Ocak 1072 de yazmağa başlayıp 10 şubat 1074 te bitirip 1077 de Bağdat'ta İslam Halifesi Muhtedi'ye takdim ettiği Divanı Lügat-i Türk adlı büyük Türk lügatinde şöyle demektedir. *"Allân'ın Devlet güneşini Türk burçlarında doğurmuş*

olduğunu ve Türklerin üzerinde göklerin bütün dairelerini döndürmüş olduğunu gördüm. Tanrı onlara Türk adını verdi ve yeryüzüne hâkim kıldı. Cihan imparatorları Türk soyundan çıktı. Dünya milletlerinin dizgini Türklerin eline verildi. Türkler Tanrı tarafından bütün kavimlere üstün kılındı. Haktan ayrılmayan Türkler Cenabı Hak tarafından hak üzerinde kuvvetlendirildi. Türkler ile beraber olan kavimler bile aziz oldu. Böyle kavimler Türkler tarafından her arzularına eriştirildi. Türkler himayelerine aldıkları milletleri kötülerin şerrinden korudular. Cihan hâkimi olan Türklerle herkes muhtaçtır."

Divan ü Lügat-i-Türk adlı ulu kitapta kaydedilen ve "Türklüğün büyüklüğüne, Türkçe'nin önemine, Türklerin İslam ümmetine önder olacağına, Türklerin Allah'ın ordusu olduğuna, Türk adını Allah'ın verdiği, ahir zamanda Oğuz Türklerinin zuhur edeceğine ve Türklerin uzun süren bir saltanatının olacağına" dair, hadisi şerifler vardır. Yüce Peygamberimizin Hadisi şerifindeki "Türklerin uzun süren saltanatları olacaktır." İfadesi elbette ki Türklüğün ebediliğine dair bir beyandır.

"Tengri" ve "Türük" ya da "Türk" adlarının oldukça sık ritim ve tonlamalarla geçen isimlerin abidelerde sık sık zikredirken Türklüğün sonsuzluğu, ebediliğini, ölümsüzlüğünü müthiş ve gayet kesin hükümlerle dolu metinlerle taş anıtlara kazınarak bedizetilmişlerdir. Yazıtlarda "Gökkubbe ve kürre-i arzın çököesi" kıyametin kopması olduğuna göre "kıyamete kadar Türklüğün yok edilemeyeceği" açıkça beyan edilmiştir.

Türk kudretini yazı ile tarihe nakşetmiştir.

Kaşgarlıya göre, her Müslümanın Türkçe öğrenmesi lâzımdır. Türkçe öğrenmeyi teşvik için de bir sözlük ve gramer hazırlamıştır.

Eserinde, Hazreti Peygamber Efendimizden şöyle bir hadiste naklediyor. 'Türk dilini öğreniniz. Çünkü onlar için uzun sürecek bir hâkimiyet vardır.' Hadisle ilgili olarak şu görüşünü de kaydediyor: **«Bu hadis eğer sahihse Türkçe öğrenmek vâciptir. Değilse dahi akıl bunu gerektirmektedir.»**

Bu eserde de, Orhun abidelerinde olduğu gibi, boyları, aşiretleri aşan seviye ve şuurda millî birlik duygusu,

Türkçe konuşan bütün toplumların, Türk kültürüne mensup bütün halkların, tek ve bölünmez Türk milletini oluşturduğu vurgulanmıştır.

Alparslan 26 Ağustos 1071 Cuma günü Bütün Camilerle 'Allahın İslamın sancaklarını yükseltmek için hayatlarını esirgemeyen mücahitlerini yalnız bırakma. Alparslan'ı muzaffer kıl ve askerlerini meleklerle teyit eyle' şeklinde yakarırlarken, Al parslan da askerlerinin önünde atından inmiş ve secdeye varmıştır, üzerinde kendisine kefen olmasını dilediği beyaz bir elbise vardır. Şehâdete hazırlanmıştır. Ok ve yayını atmış ön safta vuruşmak için kılıç ve topuz kuşanmıştır. Birlikte kılınan namazda Alparslan'ın duası şudur. "Ya Rabbi, seni kendime vekil yapıyorum! Azametini karşısında yüzümü yere sürüyor ve senin uğrunda savaşıyorum. Ey Tanrım! Niyetim niyeti m halistir; bana yardım et; sözlerimde hilaf varsa beni kahret."

Sultan Alp Arslan'ın Malazgirt zaferi ile :

Anadolu'yu Türklüğe ebedi yurt olarak açılmıştır,

Kalıcı olarak, Türkiye Devleti kurulmuştur,

Alparslan'ın hiabı da tarihe geçmiştir:" Burada Allah'tan başka sultan yoktur; emir ve kader onun elindedir. Bu sebeple benimle birlikte savaşmakta veya benden ayrılmakta serbestsiniz' der.

Ebedi Türkiye'nin temelleri böyle atılır.

Alparslan böylece Ebu'l Peth (Fetihler babası) unvanı verilir.

Melikşah döneminde Devlet hudutları Kaşgardan Boğaziçine, Akdenize, Kafkaslar kuzeyinden Aral gölünden, Hint Denizi ve Yemene kadar genişler.

Melikşah, Türklerin hakanı, Arapların Meliki, Farsların Şahı ve Cihan padişahı mevkiindedir.

On sekiz yaşında Sultan olan Melikşah'ın Selçuklu Ordularının Antakya'da Denize eriştiği noktada atını dalgaların içine sürmesi, Türk hâkimiyetini karanların sonuna kadar erişirme ifadesidir. Bunun için şükür secdesine kapanır ve bu sahilden aldığı kumları Merv'de babası Gazi ve şehit Sultan Alparslan'ın mezarına serpererek onun muazzez ruhuna hitap eder.

Melikşah dönemi ve sonrası Türklük kudreti için kazanılan merhaleler:

Anadolu'nun fethi Sultan Melikşah'ın zamanında tamamlanmıştır.

1074'te Alaşehir'i alan Türkmen boyları Adalar Denizine erişir.

Ege sahillerinde Millete erişirler

6 Nisan 1078'de İzmit ve Kocaeli bölgesi Türk

hâkimiyetine geçer.

Anadolu hükümdarlığına getirilen Süleyman Şah emrindeki askeri kuvvetlerin başında İznik'e girerek (1078) merkez edindiği bu şehirden Üsküdar'a kadar ilerler ve Boğaziçi'ni kontrol etmeğe başlar.

1082 yılında Bizans - Selçuk hududu, Kartal - Maltepe mevkiindeki Dragos Çayı olarak belirlenir.

Bizans Anadolu'ya veda etmiştir.

Türklük denizden ve karadan, doğudan ve batıdan hareketle Bizans'ı tasfiye için son adımı atmağa hazırlanmaktadır.

Selçukluların Orta Asya ve İran'dan kabaran bir deniz gibi büyük kütleler halinde ve sürekli şekilde Anadolu'ya akmaları Greko-Latin soy ve kültüre bağlı Hristiyanların önemli bir bölümünün Selçuklar önünden süratli ve sürekli şekilde kaçarak, batıya doğru çekilmelerine Anadolu'yu tahliyelerine yol açmıştır. Selçukluları yabancı görmeyen Oğuzlara ak-raba Peçenek, Kuman, Bulgar Türkler de katılmıştır. Sathi şekilde Hristiyanlaşmış, ana dilleri Türkçe olan ve kavmi geleneklerini muhafaza eden bu zümrelerin önemli bir bölümünün Malazgirt savaşında olduğu gibi Müslüman Türk camiasına katılmış olmaları mümkündür.

Anadolu Selçukluları kılıçlarınıç kınlarına sokmak imkânını bulamamışlardır.

Selçuklular, Anadolu'nun taşını toprağını oya gibi işleyerek ayakta kalabilen örneklerini hayranlıkla, övünçle seyrettığımız medreseleri, kervansarayları, camileri, türbeleri, şifahaneleri ile mamur, müreffeh bir Selçuklu Türkiye'sini inşa ettiler.

Osmanlı İmparatorluğu Türklüğün İslam döneminde Selçukluyu takiben tesis ettiği ikinci Cihanşümül İmparatorluktur. Yeryüzünün tanıdığı süper devletlerin en uzun ömürlüsü, en şerefliisidir. Osmanlı İmparatorluğu binlerce yıllık tarihimizde yarattığımız medeniyetin ve eriştiğimiz kudretin zirvesini teşkil eder. Osmanlı İmparatorluğu, Emevî, Abbasi, Selçuklu İslam İmparatorluklarını takiben İslâm'ın son evrensel devletidir. Osmanlı İmparatorluğu Büyük Türk Hakanlığı, İslam Halifelîği, Roma İmparatorluğu hukuk ve kudretini bir başta cemetmiştir. Osmanlının geniş hâkimiyet alanında, ünlü kudretli birçok devletlerin, imparatorlukların efsanevî payitahtları, başkentleri bir eyalet veya vila-

yet merkezi haline gelmiştir. Emevîlerin Şam'ı, Abbasilerin Bağdad'ı, Fatımîlerin Kahires'i İlhanîlerin Tebriz'i, Sofya, Atina, Trabzon, Belgrat, Bükreş, Budin, Bosna, Bahçesaray, Revan, Tiflis, Tiran, Trablusgarp, Tunus, Cezayir, Kudüs, Amman, Sana, Aden, Kuveyt, sayısız Beylik, Atabeylik, Kontluk, Krallık merkezi Selçukludan boşalan Türkiye İmparatorluk tahtının ona en yakın mevkide ve en üstün maddi güce sahip beyliklerce değil küçük Kayı aşiretinin Beyi Ertuğrul'un evlâtlarına nasip olması Türk milletinin dünyevi, şahsi, zümrevi ikbal ve iktidar hırsını değil millî mefkûreyi bilfiil yaşayan ve temsil edenleri tercih etmesinin sonucudur. Ertuğrul Gazi, Osman Gazi, Şehitler Şahı Gazi Murat Hüdavendigâr, Gazi Yıldırım Beyazıt, Gazi Mehmet Çelebi, Gazi II . nci Murat Han, Gazi Sultan Fatih Mehmet...

Osmanlılar Türklüğün Selçuklular çağından beri milletçe benimseyip adandığı bir ödevi İslamın ve İslam âleminin birliğini ve güvenliğini sağlama görevini sürdürür. Osmanlı gücü Akdeniz'de kurduğu üstünlükle Batıda Selçukluların erişmek imkânını bulamadığı Kuzey Afrika Arap - İslam âlemine dekoruyucu kanatları altına almış, emperyalizmin bu bölgeye girişini üç yüzyıl engellemiş geciktirmiş, böylece İslam'ın Endülüs İspanyasında görüldüğü şekilde Afrika'da da tart ve imha edilmesini, bölgenin Arap - İslam hüviyetinin bozulmasını önlemiştir. (Özdağ, 1988: 87-103)

Yukarıda ifade ettiğimiz ve belirttiğimiz gibi Türklük kudreti her çağda var olmuştur. Türk milleti her çağda kurduğu devlet ve medeniyet ile birlikte önder millet olarak tarihte her zaman yer almıştır.

Türklük kudreti ve Türklük tarihte zuhur ettiği zamandan beri bugüne kadar var olmuştur.

Türk daime hür yaşamış, hürriyet ve istiklal sancağını asla yere düşürmemiştir.

Eşsiz medeniyetler yaratarak dünyaya ve insanlığa en büyük hizmetler sunmuştur.

Çağlar açıp, çağlar kapatmıştır.

Memleketler değil kıtalar fethetmiş ve elli beş milyon kilometre karelik bir alana hükmetmiştir.

İslamiyet'in zuhurundan önceki çağlarda da Türklüğün Allah'a ibadet ettiğini, tek bir güç olarak sadece Allah'ın karşısında boyun eğdiğini, Tevhit inancına sahip muvahhit ölçüğünde bir ülküye sahip olduğunu ifade edebiliriz.

İslamiyet'in zuhurundan sonra da İslam'ın önderi

ve sancaktarı olduğunu, İslamiyet'i yeryüzüne yaydığını bütün tarihi kaplayan, şanlı Türk devletlerinin tarihi çağlar içinde, güneşin doğuşu ve batışı gibi birbirini takip ettiğini, velhasıl Türklüğün ezeli ve ebedi bir millet olduğunu, belgeler de izah ve ispat etmektedir.

2. Kılıç Kudreti

Ateşoğlu'na göre "Kılıç" ya da "Tüfek", Türk ordusunun yenilmez kuvvet ve kudretinin büyük bir milli timsalidir.

Türklerde ordu, toplumundan ayrı düşünülemez bir kurumdur. Türkler millet olarak tek vücut halinde savaşır ve düşmanı bertaraf ettikten sonra da normal günlük hayatına, rutinine döner. Olağanüstü bir durum söz konusu olduğunda, yaratılıştan sahip olduğu özellikleri ile kaos ortamına kolayca adapte olabilen bir millettir, Türk milleti. Son derece hareketli, disiplinli, gözü pek yenilmez bir güce sahip olabilen, her türlü savaş şartlarına uyum sağlayabilen, başka bir güç karşısında eğilmeyi bilmeyen bir millet olduğundan en güçlü olması gerektiği idraki hücrelerine kadar kazanmış bir ordudur,

3. Kitap Kudreti

Ateşoğlu "Kitap" sembolü ile "ilim"i kasteder. Kur'an'da Allah'ın ilk emri "Oku" dur. "Oku" emri ile kastedilen, bütün Alemlerin bilgisine sahip olmaktır. Kur'an, ilmi gündüzün aydınlığına, cehaleti de gecenin karanlığına, bilgini, gözleri gören insana, cahili de gözleri görmeyen köre benzetererek ilmi esas almış, ilmi övmüş, cehaleti yermiştir. İlim dediğimiz şey de insan açısından üç kavrama işaret eder: İlim (âlim), irade (mürîd) ve kudret (kaadir). Beynimizden açığa çıkan her şey, bu üçlünün sırasıyla özelliklerini kullanmasıyla açığa çıkıyor. İlim ismiyle anlatılmış olan, beynin veritabanı... İrade diye vasıflandırılmış olan, kişideki uygulama yeteneği, azmi ve o irade edileni kuvveden fiile dönüştürecek olan enerji,

kudret!..

Yaşamımızın her anında bu üçlünün çalışması söz konusu... Esasen, her birimizin varlığında mevcut olan bu üçlü, evrendeki bütün canlı birimlerde de aynı şekilde işlev görmektedir. Türklerde “yarlığ bol-tı”, vahiy yoluyla ve “yalvaç (peygamber)” vasıtasıyla bildirilen ilahi kanunlar demektir. Türkler Kur’an ile gönderilen kutsi ayetlerin ritim ve enerjisini çok önceden bildiklerinden İslâm’ı kabul ettiğini yukarıda ifade etmiştik.

Göktürk/Orhun Kitabeleri Bilge Kağan (735), Bilge Kültegin (732) ve Bilge Tonyukuk (720) kitabeleri Yoluğ Tegin, Türkistan’da Balasagun’lu Yusuf Has Hacib (1020-1075) Kutadgubilig, Kaşgar’lı Mahmud (1005-1102) Divan-ı Lügati’t-Türk, âlim ve filozof Farabî (870-950), İbn Sina (980-1037), büyük âlim Mâturidî (853-944), Muhaddisler İmam Buharî (811-869), Tirmizî (824-892), Nesâî (öl.915), İslâm Filozofu İmam Gazzali, Beyrunî (973-1051), Hoca Ahmed Yesevî (öl.1166), Mevlana (1207-1273), Hacı Bektaş Veli (1209-1271), Yunus Emre (1240-1321), Hacı Bayram Veli (1352-1430), Uluğ Bey, Ak Şemseddin (1389-1459), Ali Kuşçu, Pirî Reis (1465-1554), Mimar Sinan (1489-1588), İbn Kemal, Ebu Suud Efendi, Fuzuli, Baki, Katib Çelebi, Seyyah Evliya Çelebi, tarihçi, hukukçu Ahmed Cevded Paşa, Namık Kemal, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Elmalılı Hamdi Yazır, Ömer Nasuhi Bilmen, Mehmet Fuat Köprülü gibi isimler ilim kitap kudretinin temsilcileri olarak gönlümüze ve ruhumuza yerleşmiş Türk uluları, aksakaları, alimleridir.

Sonuç

Dünyayı idare eden üç kudretti, dünya tanımıştır. Türk kudreti, Kılıç Kudreti ve Kitap Kudreti olarak adlarını koyan Ateşoğlu’nun gönlünden ve fikrinden bu üç kudreti iade eden Ateşoğlu bunlarla ne demek istemiştir. Onun sohbetlerine katılmış kişilerden dinlediğimiz ölçüsünde buna yönelik açıklamalarla bu üç kudreti izah etmeye çalıştık.

Devletler ve milletler geçmişleri üzerinde yükselirler. Geçmişini değerlendiremeyenler için ise geçmiş, sırtlarında taşıdıkları kamburluktur. Değerlendirenler için ise onları çağlar üzerinden aşırarak bilginin imleridir, simgeleridir, simtaşlarıdır (Bengütaş). Devletler gelecekleri ile ilgili yol haritası hazırlarken bundan ders alırlar. Ders alan milletler yol haritalarını hazırlarken kendi temel kimyasını korur, ancak kendi

dışındakilerin kimyasını bozmaya çalışır. Bu üç kudreti, dünyanın en kudretlisi yapmanın sırrı buradadır. Devletler her türlü fizibilite ve ilerleme raporlarını yüzeysel olarak rakiplerinin lehine göre düzenlerler. Bu raporlardaki giriş ve gelişme bölümünde yazılanlar rakipler için de, milletimiz için de aynı hazırlanır, ancak ulaşılabilecek amaçlar yazılanların dışında gizli ve millî olur, tarihten ders alır. Ataların uyarılarına ve devletlerin gizli arşivlerindeki bilgilere göre değerlendirilir ve raporların sonuç bölümü iki farklı boyutta hazırlanır, biri rakiplerin hoşuna gidecek şekilde, diğeri ise Türk kudretini, ordumuzun kudretini ve milletimizin ilmini en güçlü yapacak şekilde hazırlanır, bu nedenle milli olan sonuç raporu millî biçimde ve değişik yazılır. Bir milletin ilerleme raporunda sonuçta kazananı kendisi, kaybedenleri rakipleri olmalıdır. Eğer durum böyle değilse iş vahimdir.

Kaynakça

Muzaffer Özdağ, (1988), “Türklük, İslamiyet Lâiklik”, Sosyoloji Konferansları Dergisi (Istanbul Journal of Sociological Studies), Sayı: 22, İstanbul.

SEVGİ GAZELİ

Bir sevgi ki öbür sevgilere bedel olsun
O sevgilerin hepsinden daha güzel olsun.

Gözler kamaştıran bir noktadır aşk noktası
Sevgimiz bu nokta etrafında pergel olsun.

Gözyaşındaki sudan halkalar bozulmadan
Bulanık yaşlar birike birike sel olsun.

Aşk bağına öyle sessiz adımlarla gir ki
Ne bir dedikodu, ne de ceng ü cedel olsun.

Yüreğin çırpınışında telefon bağı var
İsterse binlerce duvar aşka engel olsun.

Bir sabah kapını açan dostun seni alıp
Aşkın nûrlu buluduna uçuran yel olsun.

Bütün sevgiler Sen’in sevgin içinde erir
Gam değil, Sen’in aşkının yolu ecel olsun.

Önder ÇAĞIRAN

**KÜLTÜR ÇEVRELERİMİZ VE KÜLTÜR ELÇİLERİMİZ
(AV. NEVZAT TÜRK TEN AĞABEYİMİZİN ARDINDAN)**

Prof. Dr. Kemal GÖDE

Giriş

Türk-İslâm kültürünü yaratılışı, bilgisi, görgüsü ile benliğinde toplayabilen ve bunları yaşayışına ve davranışına yansıtabilen, eşine az rastlanan insan vardır. Olgun, ilkel, nazik, hoşgörülü, cesaretli, kültürlü, varlıklı, eli, sofrası, gönlü açık, özü-sözü bir, güvenilir, asırlık örnek abide bir şahsiyet olarak tanıdığım merhum Av. Nevzat TÜRK TEN Ağabeyimiz bana göre eşine az rastlanan böyle bir insandır. O, maddi zenginlik yerine milli ve manevi zenginliği tercih etmiş ve adını unutulmayacaklar arasına silinmeyen bir mürekkeple yazdırmıştır.

Av. Nevzat TÜRK TEN Ağabeyin eşine az rastlanır, gözlenebilir vasıfları arasında dikkatimi çeken olanlar şöyle ifade edilebilir. Öncelikle dikkatli, hassas ve titizliği ile dikkat çeker. Avukat olark adil hukukçu kişiliği ön plana çıkar. Ülke ve dava adamı olarak samimi milliyetçi ve maneviyatçı yönü fedakârlığı, siyasi olgunluğu, aynı çizgide duruşu, kültürlü ve sabırlı oluşu, eğitimciliği, onurlu ve ağır başlılığı, oturup kalkışı, sohbet edişi, her şeyi ikti-

satlı kullanışı, millî ve mahallî konulara hâkimiyeti ve bu konulardaki yazıları, tebliğleri bir yıldız gibi parlar. Ben bu yönleriyle onu her zaman takdir etmiş, kendisine sonsuz saygı ve sevgi duymuşumdur. Bütün bu ilkel ve samimi duruşu, benim kendisini hep örnek almama ve onunla bir ağabey-kardeş ilişkisi içinde olmamıza ve kalmamıza yol açmıştır. Benim de “Türk Devletinde Demokrasi Anlayışı” adıyla ilkyazımın bulunduğu Erciyes dergisi ise takdirlerimin arasında özel bir yere sahiptir. Ocak 1978’den Âlim GERÇEL’in idaresinde çıkmaya başlayan ERCİYES dergimizi, 25.sayısından itibaren Âlim GERÇEL ile birlikte aralıksız yayımlanmasında önemli bir destek şahıs olmuş, Erciyes denildiğinde de ilk akla gelen kişi olmuştur. Erciyes Nevzat TÜRK TEN’ce bir üsluba sahip olarak örnek bir dergi olmuştur. Bu dergide kendine has önemli yazılar yazan ve dergide imla birliğini sağlayan, bu sebeple de Kayseri gibi önemli bir kültür merkezinde örnek bir kültür elçisi özelliği ile

gönlümüzde yaşayan “Aksakal” “Bilge” bir büyüğümüz olarak dimağlarımızda yer etmiştir. Aksakal, bilge büyüğümüz NEVZAT ağabeyimize, vefatının İKİNCİ yılında yüce Allah’tan rahmet dilerken, kabrinin nur, mekânının cennet, ruhunun şad ve ilkelerinin bizlere ders olmasını diliyorum.

Rahmetli Av. Nevzat TÜRKTEN ağabeyimizin ardından içimden gelen bu özlü ifadelerden sonra konumuza girmek istiyorum. Kayseri Erciyes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü’nde görevliyken, Erciyes Üniversitesi’nin 26-29 Mayıs 1993 tarihlerinde düzenlediği Milletlerarası Hoca Ahmed Yesevî Sempoiumu’na “Hoca Ahmed Yesevî’nin Yetiştirdiği Türk Kültür Çevresi” konulu bir bildiri sunmuştum. Bu çalışmadan hareketle Hunlardan Türkiye Cumhuriyeti’ne ve Ötüken’den Ankara’ya “Kültür Çevrelerimiz ve Kültür Elçilerimiz” konu başlıklı bir yazı hazırladım. Güzel bir tesadüf Unesco tarafından 2016 yılının “Hoca Ahmed Yesevî Yılı” ilân edildiğini öğrendim. Daha önce de Türk Millî Komisyonu’nun girişimleriyle Matrakçı Nasuh ölümünün 450.yılında, Evliya Çelebi doğumunun 400.yıldönümünde ve Mevlana Celâleddin Rumî de 800. doğum yıldönümünde Unesco tarafından dünya çapında anılmıştı. Bu yazımızda genel olarak hem bütün kültür ve gönül elçilerimizi ve özellikle de Hoca Ahmed Yesevî’yi anacağız.

Türkler, çok eski çağlardan günümüze kadar tarihleri boyunca, maddî- manevî unsurlar arasında denge sağlamış ve bu sâyede büyük devletler ve medeniyetler kurmuş yüce ve köklü bir millet olarak tarihteki yerlerini almışlardır. Gerçekten de iyi ve güzel hasletleri bünyesinde toplamasını bilen Türk milleti, daima millî, dinî ve insanî duygulara bağlı kalmış ve bu duyguları ölçülü bir şekilde bütünleştirerek hedef seçtiği Türk cihan hâkimiyeti ülküsüne ulaşmayı başarmıştır. Bu cümleden Asya, Avrupa ve Afrika’da kurulan tarihî Türk hâkimiyeti bu denge ile gelişmiş ve doğudan batıya pek çok kültür ve medeniyet çevreleri vücuda gelmiştir. İslâm’dan önce Türkistan ve İslâmî dönemde Türkiye merkez olmak üzere Çin, Türkistan, Hindistan, Afganistan, Horasan, Kafkasya, Azerbaycan, İran, Irak, Suriye, Mısır, Arabistan, Kuzey Afrika, Anadolu ve Balkanlar gibi pek çok ülke Türk milletinin hâkimiyetine

girmiştir. Bu ülkelerde Türk kültür ve medeniyetinin ilki, tarihimizde ilk modern ordu ve devlet anlayışını getirerek; millet, vatan ve istiklâl sevgisinin kutsallığını aşıl原因an Mete Han’ın M.Ö. III. yüzyılda kurduğu Büyük Hun-Türk Devleti’ne aittir. Bu Türk Devleti’nin meydana getirdiği Orta Asya Türk kültür ve medeniyet çevresiolup, bu çevre batıda Hazar Denizi’nden doğuda Kore’ye, kuzeyde Sibiryadan güneyde Tibet’e kadar uçsuz bucaksız bir sahayı içine alır. Bu sahaya hâkim olan Türkler, atı evcilleştirmişler ve tarihte yeni bir çağır açan yepyeni bir kültür ve medeniyetin ortaya çıkmasını sağlamışlardır. Kültür ve medeniyet tarihçileri, bu kültür ve medeniyete; atlı göçebe kültürü veya atlı bozkır kültürü ya da bozkır medeniyeti gibi isimler vermişlerdir. Bu kültürü kuran Hun Türkleri Türkçe konuşan, tarihin bugüne kadar kaydettiği en eski Türk topluluklarından biridir.

Türk kültür ve medeniyetinin ikincisi, tarihimizde ilk olarak millî adımız olan Türk ismini milletimize ve devletimize veren Bumin Kağanın VI. yüzyılda kurduğu Göktürkler tarafından meydana getirilen “Ötüken Türk kültür ve medeniyet çevresi”dir. Hemen hemen Hun Türklerinin hâkim oldukları sahalarda doğan bu kültür ve medeniyet çevresinden günümüze kadar ulaşabilen millî kültür hazinelerimiz olan Göktürk/Orhun Abideleridir. Bu abideler Türk tarih, kültür ve medeniyetinin en kıymetli kaynakları olarak günümüze ışık tutmuşlardır. Bu cümleden olarak Türkistan/Orta Asya, Türk’ün ilk anayurdu olması sebebiyle, Türk kültür ve medeniyetinin de merkezi ve ana kaynağı olmuştur. Atalarımız çok eski çağlardan bu yana, burasını vatan edinmişler, millî kültür yapıcılığında ve medeniyet kuruculuğunda üzerlerine düşeni eksiksiz yerine getirmişlerdir.

Hun, Göktürk ve Uygur Türk Devletleri’nin oluşturduğu ve devam ettirdikleri Türkistan/Orta Asya Türk Kültür ve Medeniyeti ileride kurulacak olan Türk devletlerine önemli bir miras bırakmıştır. İslâmî Devir’de; Türk oymaklarının kurdukları Gazneli (969-1187), Karahanlı (840-1042) ve Oğuz Türklerinin kurduğu Büyük Selçuklu (1040-1157) Devletleri ile birlikte Türkistan/Orta Asya Türk Kültür ve Medeniyeti olgunlaşarak, İpek Yolu’nun kavşak noktasında Doğu’nun ve Batı’nın

buluştuğu Maverâünnehr, Türk-İslâm kültür ve medeniyet çevresi haline dönüştü. Bu çevre Türk-lük ile İslâmlığın buluştuğu, kaynaştığı her yönden verimli bir çevredir. Batı Türkistan, Azerbaycan ve Anadolu'yu da etkileyen bu kültür ve medeniyet çevresinin doğmasında her alanda yetişmiş ve isim yapmış kültür ve gönül elçilerimizin payları büyüktür.

Türk kültür ve medeniyetinin, İslâm kültür ve medeniyeti ile yoğrulması neticesinde yepyeni bir ruh ve yapı ile ortaya çıkarılan Türk-İslâm kültür ve medeniyeti, Türkiye Selçuklu(1075-1318) ve Osmanlı(1299-1922) Devletleri'nin hâkimiyetleri boyunca dil, din, ırk farkı gözetilmeksizin dünya düzeninin kurulmasında ve barışın korunmasında büyük rol oynamıştır. Büyük Atatürk'ün yüce Türk Milleti'nin hâkimiyetine dayanan 29 Ekim 1923 tarihinde Ankara'yı başkent seçerek kurduğu Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile de bu millî, dinî, insanî görev devam etmektedir. Çağımızda çevremizde ve dünyada olup bitenlere baktığımızda, Türkiye'nin ve aynı isimle bilinçli kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, Türk-İslâm kültür ve medeniyetinin ve topluma öncülük eden kültür, medeniyet ve gönül elçilerimizin önemi daha da iyi anlaşıl-maktadır.

İslâm-Türk veya Türk-İslâm kültür ve medeniyeti isimleriyle aşağı yukarı aynı manalara gelmek üzere, tarihe mal olan bu kendine has kültür ve medeniyet, İslâm medeniyetinin ikinci ve son devresi olarak Anadolu/Türkiye, Balkanlar ve Akdeniz Türk kültür ve medeniyet çevresi ismiyle Türk, İslâm ve Dünya tarihlerinde değişmez yerini almıştır. Selçuklu ve Osmanlı Devirlerindeki Türk-İslâm kültür ve medeniyeti, devlet hudutlarının engin genişliğinde bir kıtadan diğerine devamlı gidip gelmelerle ve gidilen her yerde birbirinden farklı insan topluluklarını, değişik hayat şekillerini, türlü dilleri, türlü sanat ve kültürleri, çeşitli medeniyet kalıntılarını yakından görüp tanımakla görgülü ve tecrübelidir. Bu itibarla birbirlerini tamamlayan Selçuklu ve Osmanlı ülkeleri, bütün Türk ve İslâm dünyasının sevgisini ve hayranlığını kazanmış, dünya ölçüsünde bir huzur ve emniyet diyarı haline gelmişlerdir. Türk-İslâm ülkelerinin her köşesinden Selçuklu ve Osmanlı topraklarına

akıp gelen âlim ve sanatkârlar, bu kültür ve medeniyet çevresinde ilmin ve sanatın milletlerarası bir değer ve ün kazanmasında rol oynamışlardır. İlim, sanat ve gönül adamlarının toplandığı şehir ve kasabalar, birer Türk-İslâm kültür ve sanat merkezleri ve birer akademik muhit halini almıştır. Bu cümleden Ötüken, Aksu, Turfan, Balasagun, Gazne, Kaşgar, Semerkant, Sayram, Buhara, Tirmiz, Merv, Belh, Rey, Nişabur, Bağdad, Musul, Halep, Kerkük, Şam, Kahire, Diyarbakır, Harput, Malatya, Antep, Urfa, Ahlat, Van, Erzurum, Bayburt, Trabzon, Samsun, Erzincan, Sivas, Kayseri, Nevşehir, Kırşehir, Konya, Ankara, Eskişehir, Isparta, Antalya, Denizli, Manisa, İzmir, Çanakkale, Söğüt, Bursa, Edirne, İstanbul, Mekke ve Medine gibi pek çok şehir sayılabilir.

Tarih boyunca kurulan Türk-İslâm kültür ve medeniyet çevrelerini ve merkezlerini genel olarak bu şekilde ifade ettikten sonra, şimdi de bu çevrelerde ve merkezlerde yetişen belli başlı kültür ve gönül elçilerimizi hatırlayalım:

Yazılı ilk kültür hazinelerimiz Göktürk/Orhun Kitabeleri Bilge Kağan (735), Bilge Kültegin (732) ve Bilge Tonyukuk (720) kitabeleri Bilge ve Kültegin'in akrabası yazar, oymacı, bedizetçi Yoluğ Tegin'e aittir. Türkistan'da Balasagun'lu Yusuf Has Hacib (1020-1075) Kutadgubilig ve Kaşgar'lı Mahmud (1005-1102) Divan-ı Lügatî't-Türk isimli bilinen ünlü eserlerini vermişlerdir. Farab yakınında Vasiç köyünde Türk bir aileden yetişen âlim ve filozof Farabî (870-950) Doğunun Aristo'su olarak anılmıştır. Batıda "Avicenna" adıyla ün kazanan büyük tıp adamı Buhara/Avşana'lı İbn Sina (980-1037) çok yönlü büyük bir âlim olarak tanınmıştır. İmam-ı Azam Ebû Hanife (699-767)'nin yolunda giden ve başta Türkler olmak üzere Hanefi mezhebindekilerin itikat İmamı olan Semerkant'ın Mâturidi Köyü'nde yetişen büyük âlim Mâturidî (853-944) bu vesile ile adını zikredeceğimiz önemli bir isimdir. Muhaddisler İmam Buharî (811-869), Tirmizî (824-892), Nesaî (öl.915), İslâm Filozofu İmam Gazzali, enlem, boylam hesabını yapan Beyrunî (973-1051), Mutasavvıf Hoca Ahmed Yesevî (öl.1166), Mevlana (1207-1273), Hacı Bektaş Veli (1209-1271), Anadolu'da Türkçe şiirin öncüsü Yunus Emre (1240-1321), Ankara'nın

ulu manevî çınarı Hacı Bayram Veli (1352-1430), Semerkant'ı merkez yapan Timur'un hem kılıç ve hem kalem ehli torunu Uluğ Bey, İstanbul'un fethinde Fatih'in manevi hocası Ak Şemseddin (1389-1459), Ali Kuşçu, ünlü denizci ve dünya haritasıyla ünlü Pirî Reis (1465-1554), çağların büyük ustası Mimar Sinan (1489-1588), İbn Kemal, Ebu Suud Efendi, Fuzuli, Baki, Katib Çelebi, Seyyah Evliya Çelebi, tarihçi, hukukçu Ahmed Cevded Paşa, Namık Kemal, Mehmet Akif Ersoy, Ziya Gökalp, Elmalılı Hamdi Yazır, Ömer Nasuhi Bilmen, Mehmet Fuat Köprülü gibi ilim, kültür ve gönül elçilerimiz hem kendilerini ve hem de yetiştikleri beldeleri unutulmazlar arasına sokmuşlardır.

Bu cümleden Hoca Ahmed Yesevî'yi yetiştiren Türk İslâm kültür ve medeniyet çevresi, yukarıda ifade ettiğim gibi, İslâmiyet'ten önce Hunlar ve Göktürkler tarafından kurulan Türkistan/Ortaasya ve Ötüken Türk kültür ve medeniyet çevresinin İslâmî değerlerle bütünleşmesiyle Gazneli, Karahanlı ve Selçuklu Devletleri tarafından meydana gelen Maverâünnehr Türk-İslâm kültür ve medeniyet çevresi olmuştur. Hoca Ahmed Yesevî'nin XI. Asrın ikinci yarısında Batı Türkistan'ın Çimkend şehri'nin doğusunda bulunan ve Tarım Irmağı'na dökülen Şâhyâr Nehri'nin küçük bir kolu olan Karasu üzerindeki Sayram Kasabası'nda dünyaya geldiği kabul edilmekte ve ilk tahsiline Yesi'de başladığı ve bu şehre izafetle Yesevî lâkabını aldığı ve henüz genç iken tahsilini tamamlamak üzere Büyük Selçuklular'ı metbu olarak tanıyan Karahanlılar'ın elinde bulunan Maverâünnehr'deki Türk-İslâm ilim merkezi olan Buhara'ya XII. asırda geldiği ve 1160 yılında eğitim gördüğü bu şehirde şeyhin postuna oturmayı hakkettiği ve biraz sonra Yesi'ye döndüğü, fikirlerini yaydığı ve 1166'da öldüğü ve buraya defnedildiği; türbesinin bir veli sıfatıyla dünden bugüne bütün Türkler'in özellikle Özbek, Kazak, Kırgız ve Türkmenler'in daimî ziyâretgâhı haline geldiği bilinmektedir. Hoca Ahmed Yesevî, her yönden önemi büyük ve verimli olan Maverâünnehr Türk-İslâm kültür ve medeniyet çevresinde İslâm âleminde ve Türkistan'ın her tarafından gelen talebelerle dopdolu medreselerde eğitim ve öğretim görmüş; devrin en ünlü âlim ve mutasavvıflarından ders almış ve böylece bütün

Türk İslâm dünyasını, manevî yönlerden asırlarca etkileyecek şahsiyeti, burada teşekkül etmiştir.

Maverâünnehr'e giren İslâmiyet ile Türk'ün saf değerlerinin meydana getirdiği büyük kültür ve parlak medeniyet anayurdun bir parçası olan bu mühim kültür çevresinin her yönden bereketli olmasını sağlamıştır. Yenikent, Cent, Sütcent, Taşkent, Buhara, Semerkant, Özkent, Kaşgar, Tirmiz, Belh, Merv gibi pek çok ünlü ilim, sanat ve ticaret merkezleri, İslâm Türk âleminin dünden bugüne unutamadığı yerler haline gelmişlerdir. Bu merkezlerde pek çok ilim, fikir, din ve tasavvuf ehli yetişmiştir. Sosyal, fen ve dinî ilimlerde yetişen âlim ve filozoflar bütün İslâm-Türk dünyasında ilim, fikir ve düşünce hareketlerinin öncülüğünü yapmışlar; asırlarca, milyonlarca insan onların açtıkları yollardan yürüyerek, aydınlığa ve mutluluğa kavuşmuşlar; fikir ve mefhum kargaşasına düşmemişler, dedikodu yapmamışlardır. Bu cümleden olmak üzere, Türklükle İslâmlığın etle tırnak olduğu böyle her şeyin iyi işlediği bir kültür muhitinde yetişmiş ve yine bu muhitte hizmet vererek; şehirlerde yaşayanlara olduğu kadar, özellikle kasaba, köy ve daha önemlisi bozkırda yaşayan yarı göçebe halka anladıkları dil yani Türkçe yazarak ve alıştıkları şekillerle yaklaşarak, Türkler arasında bir düşünce ve davranış birliğinin doğmasını sağlamış ve böylece Hoca Ahmed Yesevî 'nin ulu kişiliği ve yüce fikirleri sadece yetiştiği bu kültür çevresini değil, bütün Türk Dünyası'nı etkilemiştir. Bu cümleden Anadolu'ya hiç gelmediği halde eserleri, fikirleri ve uygulamaları Anadolu Türk insanı tarafından bilinen ve sevilen Hoca Ahmed Yesevî, Seyyid Burhanddin Tirmizî, Mevlâna Celâleddin Rumî, Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre gibi manevî şahsiyetlere öncülük etmiştir.

Sonuç

Millî ve manevî dünyamızı aydınlatan burada andığımız, anamadığımız bütün ilim, kültür, gönül elçilerimizin ve özellikle de Kayseri'de bulunduğum 3 Mart 1975- 8 Ekim 1993 tarihlerinde ve daha sonra da telefonla irtibat halinde bulunduğum ve 10 Aralık 2016 Cumartesi günü ebedi âleme uğurladığımız bilge büyüğümüz ERCİYES ile adı bütünleşen AV. NEVZAT TÜRKİTEN ağabeyimizin ruhlarının şad olması dileğiyle.

Özet

dedelik, Anadolu Aleviliğinin yüzyıllar boyunca ayakta kalıp kuşaktan kuşağa aktarılmasını sağlayan en önemli kurumu olduğu gibi, bu geleneğin sosyal ve dini yapılanmasında hayati bir öneme sahiptir. Ozanlık geleneğinin en güçlü olduğu illerden biri Sivas'tır. Sivas'taki halk ozanlarının kabir ekseriyeti Alevi-Bektaşî geleneğine bağlı âşıklardır. Sivas "ozanlar ocağı", "âşıklar yatağı" olarak meşhur olmuştur. Sivas'ın bu isimlerle anılmasında hiç şüphesiz Alevi-Bektaşî geleneğinin ayrı bir yeri vardır.

Anahtar Kelimeler: Divriği, Alevilik, Bektaşilik, Ozanlık

Abstract

Dedelik is indispensable institution for maintaining Anatolian alevism through the centuries. Nevertheless, as Alevism is also inherited from generation to generation, Dedelik plays a vital importance on social and religious construction of the Alevi tradition. Sivas is one of powerful cities of traditional Alawi minstrelsy. Most of the minstrels (Ozan) in Sivas belong to Alawi-Bektashi tradition. Sivas became as a traditional Alawi minstrel center (Ozanlar Ocağı or Aşıklar Yatağı). Certainly, there is a separate effect of Alawi-Bektashi tradition to remember Sivas with these names.

Key Words: Divriği, Alevism, Bektashism, minstrelsy

Giriş

Geleneksel Alevi sosyal örgütlenmesinde dedeler en tepe noktada yer alırlar. Dedeler sadece dini rehber olarak değil aynı zamanda dünyevi lider olarak da kabul edilirler. Geleneksel Alevi yaşamında dedeler her yönüyle toplumsal hayatın merkezinde yer alırlar (Coşkun, 2018: 43; Coşkun, 2014). Dedeler lider, rehber ve önderdir. Âşık, şair, ozan her ne dersiniz deyin ama ona bir gönül adamı, bir fikir adamı ve aydın da diyebilirsiniz. Divriği Alevi-Bektaşî ocaklarının en yoğun olduğu bölge olarak bilinmektedir. Yöredeki Alevi ozanların dede ailelerinin yaşadığı Alevi Ocaklarının bulunduğu köylerde yoğun olarak yaşaması "dedelik kurumu" ve "ozanlık geleneği" arasındaki ilişkinin açık bir göstergesi olsa gerekir (Coşkun, 2016:108-109). Divriği'nin Alevi-Bektaşî ocaklarının en yoğun olduğu bölge olarak bilinmektedir. Bu Alevi ocaklarından tarihten günümüze yüzlerce ozan ve şair yetişmiştir. Bu çalışmada Celal Metin Dede'nin Esmâ-i-Hüsna şiirlerini ele alıyoruz.

Celal Metin Dede Sivas'ın Divriği ilçesinin Karakuzulu köyündendir. Bağlı olduğu Ocağı şöyle anlatıyor; "Biz Şeyh Hasan ocağındanız. Ancak ailemiz dedelik postuna oturmamışlar. Şeyh Hasanın üç oğlundan biri olan Aslandan gelmişiz. Kitaplarım: Kuran'ı Kerim Fihristi, Kuranı Ketrim Fihristini orjinal Arapçasıyla hazırladım 6 cilt oldu. Tasavvuf Terimleri sözlüğü iki cilt, Aleviliğin Hukuku Tasavvufu İlmuahali ve cem hizmetleri, Dedenin el kitabı, Alevilik manifestosu ve sizin yayımlayacağınız Esmâ-i-Hüsna şiirleri..." Bu ifadelerden de anladığımız gibi Celal Metin Dede donanımlı ve ciddi bilgi birikimine sahip bir Alevi Dedesidir. Aynı zaman-

da iyi bir şair olan dedemiz hakkında Halkbilimci Doğan Kaya şunları söylüyor; "Celal Metin Dede 1947'de Divriği'nin Karakuzulu köyünde doğmuştur. Ahmet ve Hatic'e'nin oğludur. Altı çocuklu ailenin ikinci çocuğudur. İlkokulu köyünde, ortaokulu ve liseyi Ankara'da okumuştur. Ancak köy ile irtibatı hiç kesilmemiştir. Askerlik hizmetini Erzurum ve KütaHYa'da yapmıştır. 1971'de Cennet Hanım'la evlenmiş, bu evlilikten Seza, Gülçin ve Baki adında üç çocuğu olmuştur. İşçi olarak TCDD'de çalışmış, 1991'de bu kurumdan emekli olmuştur. Sendika, dernek ve vakıf başkanlığı yapmıştır. Celal Metin emekli olup halen Ankara'da yaşamaktadır.

Şiire serbest vezinle başlayan Celal, daha sonra hece veznine yönelmiş ve şiirlerinde su baba mahlasını kullanmıştır. Şiirlerinin sayısı 40'tan fazladır. En çok Hatayî ve Hekimhanlı Sadık Baba'dan etkilenmiştir. Saz çalabilmektedir ve âyin-i cemlerde zâkirlik yapmaktadır. Şiirleri genellikle tasavvuf konusundadır. 1990 yılında gittiği bir Alevî Ceminden etkilenerek Aleviliği araştırmaya başlamıştır. Alevilik üzerine araştırmalar yaparken sık sık Kuran-ı Kerim'e başvurmuş, bunun neticesinde de bir "Kuran Fihristi" hazırlamaya karar vermiştir. Bu düşüncesini hayata geçiren Celal Metin böylece 1.000 sayfa ve yaklaşık beş milyon kelimedenden oluşan, ansiklopedik nitelikte bir "Kuran-ı Kerim Fihristi" hazırlamıştır. Ayrıca "Aleviliğin Hukuku Tasavvufu İlmuahali Cem Hizmetleri" adında ikinci bir kitabı da vardır Aşağıda onun nazmettiği Esmâyı Hüsna adlı güzel bir şiiri vardır" (Kaya,2009: 24-27). Halk arasında Su Baba mahlasıyla da bilinen Celal Metin Dedenin Esmâ-i-Hüsna şiirini kendi dilinden orijinal haliyle aşağıdaki şekildedir.

1- Bütün İsimlerin Menbaı Sensin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
Bu demde rahmansın herbir mahluka
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
2- Mümin kulu kollayıp da koruyan
Mahşer günü her birini arayan
Rahim ile cümlesini bürüyen
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
3- El-melik sultanım kapına varam
Desturun olursa içeri girem
İnayet eyleki divana durum
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
4- Haşa ki zatında noksan var olmaz
Eksikten gaffletten sual sorulmaz
Kuddüs'ü billahsın bunu kim bilmez
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
5- Selamete giden yolda sen varsın
İyi kullarına her yerde karsın
Es-selam adınla herkese yarsın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
6- Gönlüme dolunca güvenli ışık
İmanım nur oldu göründü maşuk
Mümin'sin görenler hep oldu aşık
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
7- Bir mizanın var ki her şeyi tartan
Güzelliği yazıp kötüyü yırtan
Muhyemin hal ile hükmünde tutan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
8- Gücüne erilmez her şeye galip
Aziz kudretinden bir paye alıp
Seni bilen nefse olmadı mağlup
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
9- Her şeye muktedir olursun hemen
Kimsenin içinde kalmasın güman
Cebbar'a düşenin hali çok yaman
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
10- Kibirinin başı değmez fezaya
Böbürlenen yaya gitmez uzaya

Mütekebbir'dir getiren hizaya
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
11- Yoktan var edendir bunun sahibi
Bu kadar günahın kimdir vahibi
Halik bilir kime versin naibi
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
12- Her şeyin bir uyum vardır özünde
Hiç yanlış olur mu senin sözünde
Giden yorulur mu bari izinde
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
13- Her şeye bir suret verene bakın
Gerçeğe bent olup eğriden sakın
Musavvir eyledi tevsirle yakın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
14- O nur ki her şeyi içine alsın
Kul bunu bilince mafiret bulsun
Gaffar'dan kurtuluş müjdesi gelsin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
15- Küfre batanların işi çok zordur
Bilirim her şeyde bir gücün vardır
Kahhar'sın sopan yok ama o sırdır
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
16- Sınırsız bağışın tüm mahlukuna
Kesintisiz gelir her nimet ona
Vahhab'sın ulaşan iki cihana
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
17- Nerden gelir bunlar yok mudur soran
Bir gizli göz vardır her şeyi gören
Rezzak'sın herkesin rızkını veren
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
18- Her açılan çiçek sabırla açar
Çok müşkülü olan bir yoldan geçer
El fettah katınca kalınmaz naçar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
19- Yazmışsın her ilmi bilip o demde
Hak âdemde dedin bilinmez kimde
Alim'sin sonsuzluk bilgisi sende
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah

20- Sıkıp daraltırsın bazı deminde
Sana ulaşmaz her bir zeminde
Batmak korkusu var kabid geminde
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
21- Bahçede gül açar bu halde iken
Ne çer çöpü vardır nede bir diken
Bast ile açılan gönlüme akan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
22- Hafid indirince alt mertebeye
O zaman gönüller döndü kabeye
İnşallah emekler gitmez hebaya
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
23- “Hafid” ile inegeldik dünyaya
Er-rafi kuşuyla çıktık semaya
Sığınmışız ya rabb koyma cezaya
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
24- Cevher kıymetini özünden alır
Hayır amel eden bu özü bulur
İzzet ikram onur muiz'den gelir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
25- Emrine uymayan kötülük bulur
Horlanır başına musibet gelir
El-muzill erkiyle zillete salır
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
26- Duyan sensin sessizlikteki sesi
Göğüslerde çıkan her bir nefesi
Semi'sin denilmez bu neyin nesi
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
27- Şu yedi deryanın içine giren
Bütün kudretiyle zerreyi saran
El-basir gözüyle sonsuzu gören
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
28- Hikmet ile bakan göz ibret alır
Lem yezelin hükmü yerini bulur
Hakem'sin terazin mizanda kalır
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
29- Adalet içinde adalet sunan
Gerçek ırmağından içip de kanan
Adil ateş ile mum olup yanan

Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
30- Ya hu lütfun ile mestane kıldın
Yakin hal içinde beriye geldin
Latif sözlerini gönlüme saldın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
31- Her haber ulaşır cenabım canda
Duyar görür bilir sonsuz cihanda
El-habir kudreti yalnızca sende
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
32- Sevecen hallerin her şeye ayan
Seher yeli gibi okşayıp degen
Halim'sin hilm ile gönüller yuyan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
33- Görkemin sarmıştır dağ ile taş
Müminin gönlüne kurmuş bağdaşı
El-azim'dir azametini paydaşı
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
34- Cefaya hazırdır bu şirin canım
İşlenen günahın hepisi benim
Ya gafur gelmişim kapına senin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
35- Rızan için gözeteni ararsın
Şükredene bir fazlayı verirsin
Şekur'sun her kulun halin görürsün
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
36- Öyle bir makam ki ondan yüce yok
Aç gönül kapını oradan bi' yol bak
Aliyy makamının sahibidir hak
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
37- Ölçüsü bulunmaz tarifi pek zor
El-kebir sıfatın bir sahibi var
Seni tarif eden hep kaldı naçar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
38- Tevsil ile murakibinde tutan
Koruyup gözetip iyiliğe katan
Hafiz'dir hıfzedip kalamı yutan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
39- Her âlem de olanları bilen var

Kara taş içinde kurdu bulan var
Mukit'tir azığın ona salan yar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
40- Böyle riyazatı ancak o yapar
Bunu fark edenler hep ona tapar
Hasib hesabına uymayan sapar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
41- Ona olmayınca her türlü salat
Sana sığınmayan bulamaz necat
Ulusun celil'im söze ne hacet
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
42- Cömertlikten yana açıktır elin
Her kapıyı açar miftahtır dilin
Kerim kadehinden içmişim dolun
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
43- Gözleyip gözeten her an her demde
Birlik aleminde ilahi cemde
Her yöne rakib'sin bu yalnız sende
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
44- O dostu görmeye susuzum açım
Her dem yalvarırım rahmetin için
Müci'b'sin bağışla var ise suçum
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
45- Onun emri ile var olup gelen
İkinci doğumda kendini bilen
Vasi'sin vesayet altına alan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
46- Her yaptığın işte bir hikmet vardır
Buyruğun değişmez herkese birdir
Yoksula garibe hem hakim pirdir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
47- Her ne varsa bir tek dostu olansın
İyi kulu amelinden bilensin
Vedud'sun sevgide huzur bulansın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
48- Cömertsin ulusun şanın yücedir
Müminin dilinde zikrin hecedir
Mecid'sin verdiği kime acıdır
Sana derim sana Hu Allah Allah

Yalvarırım sana Hu Allah Allah
49- Çıkacak kabirden o gün ölüler
Herkese irehber olan veliler
El-bais hükmüne uyan ulular
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
50- Arif ne ararsa özünden arar
Her vakit her şeye tanık olan var
Hakka şehid olan elbet eder kar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
51- Varlığın değişmez yerinde durur
Gerçek mecrasını seninle bulur
Sen hak'sın hukukun doğrudan gelir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
52- Neyleyim yaramaz malını onun
Tevekkül eyledim vadin hak senin
Terki tedbir ettim vekil'im benim
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
53- Güç kuvvet ararsan bir ulu canda
Kendi gücü bizat kendine bende
Kavi'sin her gücün kaynağı sende
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
54- Tahkim etmiş zatın ezelden beri
Güç ile kuvvetin muhkem serveri
Metin sıfatıyla her dem gel beri
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
55- Var mı seven senin gibi cihanı
Önce sen seversin cesede canı
Veli'sin herkesin dini imanı
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
56- Keremin olmazsa bu mahluk neyler
Kendini bilenler sana ham eder
El-hamid vafına canını adar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
57- Ezelde ebedin hesabın tutan
Hem bölüp çıkarıp hemi de çarpan
Yalnız el-muhsi'dir bunları yapan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
58- Maddesiz müddetsiz yaratıcı odur
Ayan-ı sabite denilen budur

Hey mübdi üstazım amacın nedir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
59- Bir çember üstünde döndürüp duran
Gelip giden sensin oldu mu gören
Muid'dir öldürüp hem geri veren
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
60- Yalnız gölgendir dünyaya gelen
Önce verip sonra canını alan
Muhi'dir hayatın sırrını bilen
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
61- O ilk oluşumdan geldi bu yan
Ol emriyle hayat verdi cihana
Mümit'sin ölümü veren her cana
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
62- Hak zünnarı bağlamışım belimde
Dirilik nağmesi yazdı elimde
Ya hay nidasıyla zikrin dilimde
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
63- Sözün manasını ara siyakta
Kainat bir nağme her şey uyakta
Kayyum'sun gökleri tutan ayakta
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
64- Haşaki bu söze denilmez yalan
Her bir şeyi görüp eline alan
Vücudun içinde vacid'i bulan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
65- Kisveye gerek yok uludur billah
Manasıdır la ilahe illallah
Mecid şanı büyük elhamdülillah
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
66- Maksatta muratta matlapta tektir
Gerçekte tek olan yegane haktır
Çokluk görünsede el-vahid yektir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
67- Bu mertebede iken tek olan zatın
Hazreti cemdedir gaybdaki batın
Vahid'sin ya tarif etmek çok çetin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah

68- Es-samed billah'sın her derde deva
Kiminde benlik var kiminde heva
Lütfet kabul buyur ederiz dua
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
69- Tükenmez kudretin bir sahibi var
Bunu kavramaya zayıf aklım dar
Kadir'i mutlaksın ey cömert hubyar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
70- Senin elindedir sonsuz iktidar
Bunu kullanmaya mutlak gücün var
Haşa zorluk olmaz sensin muktedir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
71- Ya rab ben ednayı bir cefaya sal
Sefa neme gerek isterim hem hal
Mukaddim'sen ya rab önce beni al
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
72- Sona bırakma ki tez varam sana
Kervanın kalkınca ulu divana
Muvahhir mihnetim yoktur bu cana
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
73- Ana esaminin öncesi olan
Kuran'ın içinde vücudun bulan
Hadid suresinde el-evvel kılan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
74- Bilinmez yurdundan beri gelensin
Evveli sen hemde ahir olansın
Bu iki sıfatın hükmün bilensin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
75- Elbette haklısın böyle iddianda
Zahir görünürsün her bir maddende
Her şeyi süzmüşsün muhkem haddende
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
76- Tecelli edersin her şey sıfatın
Kendine mahsustur bilinmez zatın
Giz içere gizsin ey ulu batın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
77- Herkesin dostusun ey yüce vali
Mutlak sana çıkar sevginin yolu
Darda bırakmazsın sevdiğin kulu

Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
78- Zahir akıl ile arayan deli
Benlik var oldukça bulunmaz yolu
Deney bulamaz ki ey müteali
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
79- Her iyi söz mutlak sana yükselir
Sevdiğin kulların inayet bulur
Ey berr her bir kısmet haznenden gelir
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
80- Gel nasuh tövbeni kalp ile söyle
Kısmet etmez isen olur mu böyle
Tevvab'sın tövbemi sen kabul eyle
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
81- Mazlumun ahını alınmaz sanan
Zalimdir şeytanın atına binen
Müntekim'dir herkese adalet sunan
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
82- Elesti bezminde aldın ya misak
Kul beşerdir şaşar ey kadri mutlak
Afüv'sün sığsın kime bunca halk
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
83- Ezel ezelden kıldık niyazı
Hem bağışlar hemde esirger bizi
Rauf rahmetine al cümlemizi
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
84- Bu mülkün elbette bir sahibi var
Kör olanlar onu havada arar
Beka fena mülkü malik'in bu dar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
85- Bütün kainatın canda canısın
Her mahlukun imanısın dinisin
Zül-celal-vel-ikram kerem kanısın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
86- Her şeyde dengeyi vaktinde kuran
Hakkaniyet ile işini gören
Muksit'sin herkesin hakkını veren
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
87- Cami cem edersin mahşerde bizi

O gün açıklarsın saklıyı gizi
Gel koyma cezaya sen hepimizi
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
88- Yoksul olan kuldur zengin olan sen
Hep sana muhtacız ey çeşmi didem
Darda koyma bizi gel gani hüdam
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
89- Bazen oluruna verirsin hükümün
Kimi dem istersin ilm ile yakın
Mugni'sin sırrına ermek ne mümkün
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
90- İstersen gezeyim hep diyar diyar
Rahatlık istemem zorluk ver ey darr
Sen gönlümde bulun budur bana kar
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
91- Düşünürsem seni budur iradım
Her gördüğüm şeyde seni aradım
Ey nafi cemalin görmek muradım
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
92- Zahir tecellide surette nur'sun
Görmek isteyene her yönde varsın
Gönüllere giren ışıktadır
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
93- Ta ezelden beri almışım pendim
Hak yolun sahibi sensin efendim
Hadi'sin hidayet bulduran sensin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
94- Güzel ahlak bulur giden yolunda
Bedi-i kıraat senin dilinde
Bedi'sin her hüner senin elinde
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
95- Gelecekte olacağı bilensin
Önce bilginde var tedbir alansın
Her şey yok olsa da baki kalansın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
96- Masivaya tapsa kulun birisi
Ona boştur her bir şeyin gerisi
Bir tek sen kalırsın mülkün varis'i
Sana derim sana Hu Allah Allah

Yalvarırım sana Hu Allah Allah
97- Önce külli aklı yaratıp derdin
Zerrenin atomun içine girdin
Reşid'sin her şeye sevgini verdin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
98- Bu ne hikmet'tir ki ey yüce alim
Sırrına erilmez sonsuz bir kelime
Her şeye sabr ile verdin kemalin
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
99- Aradım furkan da buldum sıfatın
Cem edip birledim hepsinde zatın
Allah'sın sınırsız ey ulu batın
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah
Doksan dokuzumu sen eyle kabul
Su baba'yı böyle bırakma melul
Sığınmışım sana ben edna bir kul
Sana derim sana Hu Allah Allah
Yalvarırım sana Hu Allah Allah

Sonuç

Kur'an-ı Kerim'de Allah'a nispet edilen kavramlardan sıfat sigasıyla gelenlerin (Esmâ-i hüsnâ) Allah'ın güzel isimleri olarak bilinmektedir (Öğük, 2017). Bizim amacımız bunları tespit etmek değildir. Allah'ın güzel isimlerinin Sivas'ın Divriği ilçesinin Karakuzulu köyünde doğan bir Alevi Dedesinin şiir diliyle anlatmış olması son derece önemlidir. Celal Metin Dede'nin Esmâ-i-Hüsna şiirlerini ele aldık. Şiirin teknik yönleri bizim ilgimizin dışındadır. Fakat şiirin Allah'ın 99 güzel isimlerinin Kur'an-ı Kerim'de geçen (Esmâ-i hüsnâ) ile gayet uyumlu bir içeriğe ve manaya sahip olması çok önemlidir. Esmâ-i hüsnâ'nın türemiş olduğu kökleri ve ayrıntılı anlamları ayrıca bir çalışmayı gerekli kılmaktadır.

Kaynakça

COŞKUN, H. (2014). Geleneksel Alevi Sosyal Örgütlenmesi: Sivas Kangal Türkmen Alevileri Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

COŞKUN, H. (2016). "Dedelik Ve Ozanlık İlişkisi (Kangallı Dede Ozanlar Örneği)"Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 79: 95-110.

COŞKUN, H. (2018). "Alevi/Bektaşî Gelene-

ğinde Dedelik Kurumu "Sivas Kangal Türkmen Alevileri Örneği)"Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 85: 43-62.

KAYA, D. (2009). "Su Baba Ve Esmâ-Yı Hüsnâ-sı" Sivas Kültür Dergisi, sayı: 4, 24-27.

Metin, C.(Tarihsiz). "Esmâ-ü'l hüsnâ Şiirleri" Ankara.

Öğük, E. (2017). Allah'ı Tanıtan Güzel İsimler, Rağbet Yayınları, İstanbul.

TUHAF DUYGULAR (2)

Ali ÖZTÜRK

Yokluğumu varlığımı daha zordu hiç bir zaman anlamadım, varlığı boğulduğum deniz deryalar, yokluğu kayb olduğum en uzak dağın en uzak karlı kayası

Cok mu yoruldu ki acaba vaz geçmek için mücadele veriyorum, uzunca bir süredir kendimde değilim inanın buna, bana gelerseniz anlarsınız başkasında olduğumu, ama ona gittiğimde oda başkasında

Aslında çok mücadele ettim ,olur mu, gelirmi, sever mi? Ama ne oldu, ne geldi, ne sevdi, ne de sevmedi. Ben de kendime dönmek için çabalamaya başladım. Evet zaman biraz daha ağır geçiyor, ama daha az düşünüyorum, belki gece ve yıldızlar bana aynı keyifli vermiyor olsun yanıklarım daha az sızlatıyor, tamam toprak aynı kokmuyor yağmur sadece ıslatıyor penceredeki manzara sabitleniyor ama canım daha az yanıyor

Zor olan unutmak mı, yoksa unutma ihtimalini kabullenmek mi? Gerçekten bilmiyorum. Kesin olan unutabilmemin mümkün olduğunu öğrenmem. Bütün kalbimle söylüyorum. Bu ihtimal öyle acıtıyor ki, diyorum ki unutmak için mi bu kadar vazgeçtin kendinden? Neden acı çekmek daha mı güzel, belki unutmaktan güzeldir!

Ne çok kavga ettim bilemezsiniz, sabah uyandıgımda karşımda görmemek için, bir şarkıda onu duymamak için, bir çiçekte bana kokmaması için... Ve şimdi başarıyorum, ama neden hâlâ acıtıyor, anlamış değilim?

Nedir yani insanın kendine gelmesi, hep bedel mi ister neden böyle ki? Sev, üzül; unut, üzül...

Ama olsun her şeye rağmen, sevmeye de unutmaya da değerdi, belki de insan böyle pişiyor dur ne bileyim!

Ona gidiş, kendine dönüş yolu ne kadar dikenli olursa olsun pişman değilim kim bilir, belki bir gün tekrar ona gider tekrar tekrar kendime gelirim...

Yıllardır Kayseri'ye gitmeyi planlardım ama gerçekleştiremezdim. En sonunda 10-11. Mayıs.2018 de düzenlenen Pınarbaşı sempozyumuna katılarak merak ettiğim bu şehri görmek nasip oldu. Dr. Yaşar Kalafat hocam sempozyum şartnamesini atınca Çerkes yemekleriyle katılmak aklıma geldi.

Bu konu da hiç bilgim yoktu. Kaynak kişilerle yüz yüze görüşerek bire bir derleme yaptım. Hatta karşı çıkanlar bile oldu. Kafkaslar ve Ruslar'ın öz-vatanlarından kopardığı muhacirler hep ilgimi çekmiştir. Dünyada tek Ubıhça bilen Tevfik Esenç'in Manyas'ta vefat etmesiyle bu dilin yok olması beni çok etkilemiştir.

Rus zulmü nedeniyle 1914 de muhacir olmak zoruunda kalan dedelerim ve ninelerimin anılarıyla büyüdüm. Ama derleyip kayıt altına almadığımız için tarih bizi affetmeyecek. Hata yaptığımı anladığımda çok geçti. 2. kuşaktan muhacirlik anılarını derleyerek yayımladım. Stalin'in Ahıska'dan sürdüğü kişilerle konuşup yayımlamak da bana nasip oldu. Kafkaslar son yüzyıllarda acılara sürgünlere sahne oldu ama bu konu hakkında fazla bilgi ve görselimiz yok. Çerkeslerin ata yurtları, benim ilçem Ardanuç'a 700 km. civarın da mesafede bir yer. Artvin de hiç Çerkes olmamasına rağmen ortak yemeklerimizi buldum.

Güzün Sheraton Otelde rahmetli Hasan Celal Güzel'in düzenlediği Türk Dili Konuşan Ülkeler Kurultayı'nda tanıştığım Sarıkamış Bozat Köyü Çerkeslerinden Mustafa Alpay'ın kongreye Kuzey Osetya'dan katılan Oset akademisyenle tanışma çabasına tanık olmam beni Çerkeslerle ilgili çalışmaya itti. Mustafa Bey'in yengesi Halise Ozan'ın evine giderek derlemeler yaptım. Genç kızların evlenmeden önce akerdeon çalmak zorunda olduklarını ve bizden çok farklı geleneklerini öğrendim. Fıççın ve Velibağ yemeklerini yaptı.

10 Mayıs'ta Otobüsle Kayseri'ye hareket ettim. Ekili yeşil tarlaları seyretmek güzeldi. Artvin gibi dağlık ağaçlık yeşil bir ortamda büyümüş birine düz ve ağaçsız arazi değişik geliyor. İlk defa karlı ve başı dumanlı Erciyes Dağı'nı bu kadar yakından gördüm. Terminalden gelip aldılar. Hilton Otelindeki odama yerleştim. Çok kaliteli bir çanta içinde, güzel bir çar-

lışma olan Pınarbaşı kitabı ve sempozyum özeti vardı. Yazarı olduğum Erciyes Dergisi Yazı İşleri Müdürü ve Sahabiye mahallesi muhtarı Alim Gerçel'i ziyaret etmeye gittim. Selçuklu eserlerini geçtim asırlar öncesinden günümüze kalan muhteşem medeniyetimizin eseri iki kümbet arasındaki muhtarlığı buldum. Tam Alim Bey gibi kültür adamına yakışır yer.

Daha sonra bir çok Selçuklu eseri gördüğüm bu kent bana nostalji yaşattı. Kümbetin hemen yanına çocuk parkı olması garibime gitti. Alim Bey, mahallesinde aynı hizada dokuz tane kümbetin olduğunu söyledi ama hepsini göremedim. "Kayserililer bu kadar değerli tarihi eserle iç içe yaşamının kıymetini biliyorlar mı?" diye sormadan edemedim. Keşke Erciyes Dergisi sahibi ve Kayserinin kültür adamı Nevzat Türkten'in sağlığında gelebilseydim. O değerli insanı yakından tanırdım. 1989 da Ardanuç'tan gönderdiğim ilk yazımı yayımlayan derginin emektarı gönül dostu Alim Beyle sohbet etmek çok güzeldi.

Çerkes yemekleri yapan Veli Bağ Kaf'e'yi daha önceden dernekler vasıtasıyla aramıştım. Araba gönderip Dr. Yaşar Kalafat'la beni aldırıldı. Bir masa etrafında sohbet eden bayanlar vardı. Yaşar Bey müsaade isteyip hanımlardan derleme yaptı. Hanımlar çok medeni ve samimiydiler. Ben de çok merak ettiğim kıymanın içerisine yumurta kırılarak yapılan mantı Gedige Halama yemeğini sipariş verdim. Bizim mantının yumruk kadar olanı ve ağız değişik şekillerde kapanmış tadı biraz farklıydı. Fotoğraf çekmek istedim ama yemeklerin hepsi yoktu. Yemekleri derlerken Çerkes peynirini (kaşarını) merak etmiştim tadına baktım güzel ve kupkuruydu. Almak istedim yuvarlak şekilde bütünü verelim dediler ben de kabul ettim. Oturduk sohbet ettik ayıp olur diye peynire açıp bakmadım ve bizim eski kaşardan pahalıydı; yine de aldım. "Dolaba koymasın da bir şey olmaz." dedi. Ankara'ya geldiğimde açtım ki bana tattırdığı peynirle hiç alakası yok. Yap yaş peyniri satmış. Telefon açıp sorunca "birkaç gün dışarıda kalsın kurur" dedi. Oysaki onun özel sepeti varmış 3 aya kururmuş. Ocağa asarak kuruttukları için isli peynir de derlermiş. Bana sattığı yaş peynirin fiyatı orada çok ucuzmuş. Ben büyük bir samimiyetle hiç karşılık beklemeden bir kültürü tanımaya çalışırken yediğim

mini kazıkla incindim. Keşke şu peyniri almasaydım da Kafkasyalıları Şeyh Şamil gibi mert yiğit sanmaya devam etseydim dedim.

Akşam otelimizde açılış ve yemek vardı. Klasik protokol konuşmaları yapıldı ve sadece Kayseri'ye ait Nevzine tatlısını yedik; güzeldi. Diğer yiyecekler benim gibi yerel kültüre meraklı biri için pek cazip değildi. Bulgurdan yapılan Avşar pilavını tatmak isterdim. Pınarbaşı Halk Oyunlarını, Avşar ağıtlarını, türkülerini dinlemek isterdim. Birkaç el sanatlarının örneklerinin getirilip sergilenmesi belediyeye yük olmazdı sanırım. Daha sonra öğrendim ki sempozyumu düzenleyen belediye başkanı bir hafta önce milletvekili adayı olmak için istifa etmiş.

Dayımın kızı Kayseri'de Avşarlarla evliydi. Avşar kültürünü tanımak istediğimi söyledim. Avşar ağıtlarıyla ilgilenen Erciyes Üniversitesinde çalışan bir bey yanıma geldi. Babası derlemiş şimdi kendi derliyor-muş projeler falan yapacağını söyledi. Ben de "Ağıt söyleyen kadınlar yok olana kadar arşiv yapın video kayıtlarını tutun. Bir Avşar ağıtı dinlemek istiyorum ve Avşar yemeklerini merak ettim." dedim. Cep telefonundan bir iki parça ağıt dinletti. O çok merak edip derleme yapmak arzusuyla geldiğim kentten başka Avşar göremeden geri döndüm.

Kaldığımız otelde 3 salonda sempozyum oturumları başladı, takip etmeye çalıştım. Balkanlardan Pınarbaşı'na muhacir olan Zeki Gürel hoca "Genelde bildiriler Çerkes ağırlıklı. Pınarbaşı'nda Avşarlar, Kürtler, Balkan Muhacirleri ile doğudan gelen (Ardahan-Kars) 93 muhaciri Türklerde var. Pınarbaşı'nın bütün yüzleri buraya yansımalıydı. Sempozyum kurulu yönlendirmeliydi." dedi. Oturumları takip eden çok sayıda Çerkesle tanıştım. "Kayseri de Çerkeslerin kültürünü , etnoğrafik eserlerinin sergilendiği bir yer arşiv var mı?" diye sordum ama hayır cevabını aldım. Rus zulmünden ülkelere kaçıp Osmanlı topraklarında canlarını kurtaran Çerkeslerin torunlarının Osmanlıya minnet duyacaklarını bekliyordum. Mutsuz olduklarını, geldikleri toprakların yeşillik, ağaçlık olduğunu. Yerleştirildikleri Uzunyayla'da ağacın olmadığını, abartılı rakamla şehit verdiklerini vb. şeyler söyleyince çok şaşırdım. Anlaşmayla gelmemişler sığınmacı oldukları ülkenin kurallarına uymak zorundalar. Yeğenimin Amerika'dan gelen arkadaşının "dedem Alman ama ben Amerikalıyım" demesini hatırlattım. Pınarbaşılı Avşarlar da bizim yaylağımızı devlet Çerkeslere ver-

miş diye yakınıyorlar. Arada kavgalar olmuş. Dada- loğlu bu konu da şiirler söylemiş: "Kalktı göç eyledi Avşar elleri, Ferman padişahınsa dağlar bizimdir." diye. Prof. Dr. Mustafa Keskin söz alarak "Osmanlı Devletinin çok zor durumda olmasına rağmen yardım ettiğini. Onların kölelerini bile paşa ettiği" gibi şeyler söyledi.

Atlarla ve Avşar dokumalarıyla ilgili bildiri çok güzeldi. İlk defa Pınarbaşı'na ait Görsel görmüş olduk.

Pınarbaşı'nın ilk kadın milletvekili Av. Sevgi Esen, Çerkesler'de alt tabakadan olup bizde paşa ve milletvekili olan İsmail Berkok, gibi bildirimleri dinledim. Terekemeler'in meşhur kahramanı Mihrali Bey'in torunu Selçuk Duman'la tanıştık.

Normalde heyecanlanmadan konuşan bir insan olmama rağmen kürsüye çıktığımda konuşmaktan çekinmekteyim. Oturum başkanım Ardahan Üniversitesinden tanıdığım Prof. Dr. Erdoğan Altınkaynak olunca daha rahatladım. Sunum sırası bana gelince benim hakkımda güzel bir konuşma yaptı. "Ülkü hanımının hiçbir akademik kariyeri olmamasına rağmen çalışıp kitaplar yazmakta. Eserlerinden yararlanmaktayız. Prof. Dr. Tuncer Gülensoy'la Dede Korkut'un yayımlanmış Baybörök hikayelerini çalışırken ilk defa ismiyle karşılaşmıştım. 2008 de Türk Halk Kültürü Ödülünü birlikte almıştık. Artvin Muhacirlik Hatıraları ve Ahıska Sürgün Hatıraları kitapları da var." gibi cümleler kurması beni yüreklendirdi ve Çerkes yemekleriyle Ardanuç yemeklerinin ortak yönlerini daha rahat bir şekilde görsellerle anlattım.

İlahiyat Fakültesi eski dekanı Prof. Dr. Kemal Atik hoca "Develi'de Artvin muhaciri hemşerilerin var kitap yazıyor çağırayım tanış." dedi. Emekli öğretmen İlhami Şekercioğlu geldi tanıştık. 1915 de Artvin'in merkez Köyü olan Hod (Madenler) köyü muhaciriy-miş. Develiler Derneğine götürdü, kitap çalışmasını gösterdi. Artvin'e hiç gitmemiş. Devlet arşivlerinden alınmış birkaç belge vardı. Hatinoğulları'nın davalarının zarar verdiği dair. Hodlular 1915'de çıkmışlar birçok yer gezdikten sonra Ali İhsan Paşa Konya ve Kayseri'ye gidin demiş. O tarihteki Develi kaymakamı Arhavili, Atıf Tüzün bunları Develi'ye yerleştiriyor. Daha sonra Çoruh mebusu oluyor. Atıf Tüzün'ü Arhavililer değil de Develiler'in tanıtmasına üzül-düm. Bu göç 1930 yılına kadar devam etmiş. Çukuryurt Köyüne 30 hane, Develi merkeze 13 hane, 25 hane Taşçı Köyüne. Çoğunluğu Artvin

şivesini kaybetmiş. Kuymak gibi birkaç yemek ancak biliyorlarmışlar. Geniş bir zamanda giderim de derlemeler yaparım inşallah.

Bildirimi dinleyen Kadir Özdamarlar'la tanıştık. Erciyes Dergisinde yayımlanan yazılarımı biliyorlarmış. 1970'li yıllarda Ardanuç'ta öğretmenlik yapmış Yusuf Akbudak'la beni konuşturdu. Orta 2. Sınıfta Fen Bilgisi dersime girmişti. Arkadaşı kupon biriktirmiş gazetede ki çekilişte Artvin'i temsilen İstanbul Boğaz köprüsünün açılışına gitmişti. Talas da ki gezimize gelmesini istedim. Sağ olsun geldiler görüştük, eskilerden yad ettik. "Sizin oralardan çok memnun ayrıldım." dedi. Birkaç sene sonra ayrılıydınız terör olayları başlardı memnun ayrılamazdınız dedim.

Kapalı Çarşı

Tarihi Kapalı Çarşığı gezdim. Buradan Kayseri'ye özgü ne varsa onu almak istiyordum dediğimde Kayseri hatırası yazan havlu var deyince şaşırdım. Kayseri'yi ticaret şehri olarak biliyordum. Şehirde Asurca yazılmış dünyanın ilk ticari anlaşmasının replikası duruyordu oysaki. Türkiye'nin her yerinde göreceğim eşyaların satıldığı dükkânları görmek ilgimi çekmediği için fazla dolaşmadan çıktım. Hayatımda bu kadar çok sucuğun pastırmanın satıldığı dükkân görmemişim. Faceden yayınladığım mini röportajlar yaptım. Artvin'in bazı köylerinde pastırma yapılmış ama biz yapmadığımız için damak tadına uygun gelmediği için almadım. Otelde kahvaltıda koymuşlardı. Paketlerde mini mini kesilmiş hamur taneleri vardı. Ne olduğunu sorduğumda "Un Çorbası" dediler. Hanımlar imece usulü yaparmışlar küçük küçük tırnaklarıyla kesermişler mercimekli, salçalı tereyağlı naneli çorbası yapılmış. Uzun süren yemekleri yapmadan sıkılan Karadenizli bayan olarak Kayserili hanımlara imrendim. Hediyelek Kayseri Çemeni aldım. Baharatlı olduğu için fazla yiyemedim ama güzeldi. Kayserilerin ticarete çok uyanık olduklarını duyduğumuz için hiç pazarlık yapmadım. Paramı tamamlamak için çantadan bozuk para ararken "tamam" arama demelerine şaşırdım.

Otelin karşısında Mimar Sinan'ın tek eseri Kurşunlu Camii vardı. Sabah erken gittim kapalıydı. Ön ve arka bahçesinde kurumuş ağaçlar duruyordu. Bizde kuru ağacı saklamak çok ayıptır. Kayseri'nin meşhur mantısını yiyemedik aldım getirdim yaptım güzeldi. Hakikatten çok küçük küçük yapmışlardı.

Şehir Merkezinde bulunan; İç Kalede onarım varmış giremedim ama surların dibinden yürümek

bile insana başka zamanlara götürüyor. Kale içinde yaşayanlar yerli tabir edilirmiş. Köylü yerli ayrımı varmış eskiden. Turgut Özal, Necmeddin Erbakan, Suat Hayri Ürgüplü, Sebahattin Çakmakoglu, Abdullah Gül'ün mezun olduğu Kayseri Lisesine doğru yürüdüm güzel tarihi bir binaydı şimdi Milli Mücadele Müzesi olmuş. Bu eski binanın yanında dışarıdan kocaman bir asansör yapılmış çok çirkin duruyordu. Mesai saatlerine denk gelemediğim için kapalıydı. Kayseri Belediyesine ait yayımlardan almadım. Lisenin karşısında tarihi bir bina vardı. Ama tabelasını göremedim. Burasının da Ermeni Kilisesi olduğunu öğrendim. Günümüzde Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından 24 saat hizmet verecek kütüphane olarak tamir edilmekteymiş. Otele yakın bir yerde ki tarihi binanın üzerinde bir çıkıntı vardı yağmur damlaları akıyordu. Yaşar Beyle nedir diye baktığımızda kurt başı olduğunu fark etti ve fotoğraflarını çektim.

Selçuklular döneminde; Gevher Nesibe'nin yaptırdığı Dünyada ki ilk tıp fakültesi olan, şimdiki Selçuklu Müzesini gezdim çok güzeldi. Renkli çini parçaları çerçeve içinde sergilendiğini görünce aklıma baraj altında kalan Karadeniz'de tek Selçuklu eseri Artvin Zeytinlik köyündeki kümbetleri son kere vidoya alıp fotoğraflarını çekmek için gittiğimde yerlerde renkli bu çinilerden görmüştüm. Hatıra olarak birkaç tanesini almıştım. Korkumdan fazla alamdım çünkü kütüphanede çalıştığım 21 yılda devletin tek kitabı üzerimde kalmadığı halde. Bakanlığın hediye olarak dağıttığı Minyatürlerden odacı bana da vermişti. 28 Şubat sekreterleri aldı diye çıkarmışlardı. Devlet parasını yiyenlerin açığını ortaya çıkardığımda başka bir açığımı bulamayıp kitap aldı diye iftira atıyorlar. Kitapları hurdaya satan kütüphane müdürlerine işlem yapılmazken. Diğer taşların resmi kurumlarca toplanmasını çok istedim ama başarılı olmadım. Selçuklu eserlerini görmek beni çok mutlu etti. Su sesiyle psikolojik hastaların tedavi olduğu yer ilginçti Gevher Nesibe'de.

Sempozyumun kapanış konuşmasından sonra bizi Talas'ta tarihi bir konağın bahçesinde öğle yemeği yedik. Bizim oralara ait olan çağ döner ikram ettiler şaşırdım ama lezzetliydi. Kayseri'ye özgü fırında etle yapılmış pilavlı bir yemek vardı.

Ardanuç'ta öğretmenlik yapan komşumuz Hakki Doymuş ve eşi Fatma Hanımla telefonla görüşürdük ara sıra. Talas'taki evlerine göturdüler. Ardanuç da de-

ğışık bir yemek yapmıştı. Yemeklere merak salıp Kuze-doğu Anadolu bölgesinin yemeklerini derleyince bu yemeği de sordum kimse bilememişti. Kocasının tarafı Kafkaslardan Sivas Kangal Kızıldikme Köyü'ne göç eden Karapapahların meşhur yemeğiymiş. Adı Haldum. Fatma Hanım Kayseri'nin meşhur şebit (yağlamasını) yapmıştı.

Haki Hocanın kızı İlknur ve damadı geldi birlikte, Talas'ın eski tarihi binalarını gezdik. Bazıları harabe olsa da değişik ve güzeldi. Gayrimüslimler zengin olduğu için evleri de görkemli. Eski evlerin onarıldığı sokağa Osmanlı Sokağı demişler. 1912-1982 yılları arasında yaşayan kerametleriyle tanınan Cemil Baba'nın bir odadan oluşan evini gördük.

Sonradan Müslüman olan Yaman Ded'e'nin evi belediye tarafından içi eski eşyalarla döşenmiş konak güzeldi. Bir nebze olsa Kayseri'nin Halk Kültürünü tanımış oldum. Belki de Türklerin yiyecek bulmak için çırpındıklarına gayrimüslimlerin bu kadar çok fonksiyonlu evlerinin olması başka ülkelerde de olur mu diye düşündüm.

Tepede kimsenin görmediği ama onların Kayseri'yi kuşbakışı gördüğü bir yerde Amerikan Koleji vardı, 1871-1968 yılları arası çalışmış. Lozan da diğer misyoner okullar kapanmasına rağmen bu okul açık kalmış. Birkaç katlı görkemli bir taş binaydı. Alt katını gezdik, etrafında ufak yapılar vardı. Şimdi belediye öğrencileri eğitmek için kullanıyormuş.

Zeki Gürel hocayla sohbet ederken bir anısını anlatınca çok duygulandım. Pınarbaşı'nda bayram namazından sonra hoca dua okuduktan sonra hep birlikte mezarlar ziyaret edilirmiş. Babasıyla birlikte camiden çıkmışlar dualarını okumuşlar milletle birlikte mezarlığa geçerken babası geri çekmiş ve ağlayarak demiş ki "Dur gitme o mezarlıkta yatan bizim kimsemiz yok." Hoca bunu anlatınca ağlamaya başladı çok hüznlendim. Köklerinden kopup başka ülkeye muhacir olmak zor. Babamı köy mezarlığına defnettikten sonra mezarlıkla daha yakın bir bağım oldu. Hiç göremesem, gidemesem ne hissederdim acaba.

Kafkas muhacirleri ovayı istemedikleri için sahil güzel yerler Balkan muhacirlerinin oldu derler batıda. Artvin gibi toprağı kıt yerde eskiden arazi çok değerliymiş. Babam, annesinin hissedarlarının paylarını almak için köyde çalışırken 6 yıl maaşını almamış ağabeyi almış babama harçlık göndermiş. Annem çok zorluk çektiğini, aldığı yerlerden hiçbir hayır görmediğini bir ömür babama hatırlattı. Aldığı yer-

leri yiyenlerde babamın hiç kıymetini bilmediler. Babamın köyde ev yapacak bir yeri bile yoktur. Devlet bedelsiz yer verip beğenmeyen sonra devlete laf diyen muhacirlere çok kızıyorum ayrımcılık yapmalarına.

Adı Pınarbaşı olan sempozyumda bildirimimizi sunup Pınarbaşı'nı görmeden geri geldik. Bizim oralarda söylenen bir söz aklıma geldi. "Kız evi dambur dambur, oğlan evi bi haber." Yani kız evinde düğün hazırlıkları yapılırken oğlan evinin hiçbir şeyden haberi yok. Türkiye'nin birçok yerinden Pınarbaşı için bildirimler hazırlayıp 1,5 gün sunuldu ama belediyenin görevli memurlarından başka kimsenin haberi olmadı.

Derlediklerim

Ali Dağının tepesine Hıristiyan aziz kilise yaptırılmış. İmparatorluğa karşı kullanmış. Develi civarında da varmış. Azizin mezarının da dağın tepesinde olduğu söylenmekte. Selçuklular dönemine ait 2 yatır mezarı da mevcut harap olmasına rağmen. Şimdi radar olduğu için oraya gitmek yasak. Yer altı şehri ve sarnıç var. Belediye ışıklandırıp turizme açtı. Teyyare fabrikası varmış sonra dış güçler engellemiş kapanmış Hava İkmal Bakım merkezi olmuş adı.

Kadir Özdamarlar

Pınarbaşı'nda eski Ahıska (Osmanlı yönetimin de) Kars-Ardahan-Erzurum bölgesinden gelen 93 muhacirleri mevcutmuş. Bugüne kadar yazılmadığı için kimsenin haberi yok. Bana Alim Gerçel verdi. Telefonlarını alıp Artmak köyü muhtarı Nurten Doğan'la ve Kızılhan Köyü (mahallesi) muhtarı Muhtittin Aslan'la görüştüm. Keşke maddi imkânım iyi olsa da bu köyleri dolaşıp derlemeler yapabilsem. Ne derneklerin ne resmi kurumların umurunda.

Pınarbaşı'na Kars-Ardahan'dan Giden Muhacir Köyleri (Mahalleleri)

Cinahmet
Artmak
Elmalı
Kızılhan
Büyükköm armut
Gülabi/ Pazarören

Tomazra'daki Muhacir Köylerimiz

Akmezar
Çataltepe
Süven
Nurvana

Kendi çizgisinde eğilip bükülmeyen; unutulmaz bir günde (10 Kasım 1983) vefat ettiği halde unuttuğumuz büyük dâva adamı Osman Yüksel SERDENGEÇTİ'ye damıtılmış bir Müslüman-Türk örneği diyebiliriz. O'nun şahsını kastederek "SERDENGEÇTİ MÜSLÜMANLIĞI ADETÂ BİR KAHRAMANLIK" demek Mehmet Âkif merhumun "Hakiki Müslümanlık en büyük kahramanlıktır" hükmünü teyit etmektedir.

Türk Müslümanlığı, Arap İslam'ı, Avrupa Müslümanlığı gibi tarihî, kavmî, örfî ve coğrafi faktörlerle din izahı yapan sosyolojik yaklaşımlardan -Müslümanlık adına- endişe edenler az değildir. Başlığa bakıp; İslamiyet'in, mesajı kadar, ibadet, taat ve muamelât esaslarının da evrensel bir karakter taşıdığı gerekçesiyle; ülkelere, ırklara, toplumlara göre Müslümanlık ihdas etmenin yanlışlığına dikkat çekenlere inat; bir de zata mahsus Müslümanlık izahına girişmeyin diyenler çıkabilir.. Bu yazı bir ilmî araştırma değildir. Sadece rahmetli Osman abinin yakınında bulunmuş, yaşayan tanıklardan birisi sıfatıyla; Osman Yüksel Serdengeçti Müslümanlığı nasıl yaşıyor, nasıl idrak ediyordu; anlatmaya çalışacağım: Peşin söyledik; Serdengeçti Müslümanlığı sıradan bir dindarlık değil; kahramanlık mesabesinde bir duruş, tavır alışı, hatta sorgulayıştır. Açmaya çalışalım:

OKUMA ŞU GÂVUR KİTAPLARINI!.. Doğum yılı 1917. Osmanlı İmparatorluğunun külleri üzerinde, yeni Türk devletinin, Türkiye Cumhuriyeti'nin inşâsını, kurtuluş ve kuruluş mücadelesini, peşi sıra yeni devletin rejim ve sistem değişikliği çalkantılarını, ruhunda derin aksülâmeller hissederek yaşayan bir çocuk... Aralıksız yarım asır Akseki müftülüğü yapmış, âlim, fâzıl bir zatın, Salim Efendi'nin oğlu, Meşhur âlim Ahmet Hamdi Akseki hocanın akrabası... Doğumundan itibaren, dinî ve millî hassasiyetin en kesif şekilde hissedildiği mutenâ bir aile muhitinde yaşıyor. Dolayısıyla amelde Hanefî, itikatta Maturidî geleneksel Anadolu Müslümanlığının damıtılmış misâli aile büyüklerinden ilk dinî telkin ve terbiyeyi almıştır. Kitap okuma hastası, adeta okumak-

tan yazmaya vakit bulamayan Müftü Salim Efendi, Şark-İslâm klâsikleri ile oğlu Osman Zeki'yi çocukluğunda tanıştıdır. Fakat daha çocuk yaşta kabına sığmayan cevval bir zekâ ve tecessüs ile Yunan ve Rus klâsiklerini de okuyan Osman Zeki'nin okuduğu romanlardan etkilenerek, kâbus gibi rüyâlar görmesi, sayıklayarak uyanmaları babasını kızdırır, üzer. Dostoyevski'nin "Cürüm ve Ceza" kahramanından o kadar etkilenmiştir ki; günlerce uyuyamaz, rüyasında Raskolnikov'un müdafiliğine soyunur. Babası azarlar: Okuma diyorum oğlum şu gâvur kitaplarını!.. Kafayı bozacaksın!.. Bu roman ve klâsiklerden etkilenme meselesini; Osman abinin his ve hayâl dünyasındaki coşkuya, derinliğe, zenginliğe dikkat çekmek açısından çok önemli gördüğüm için anlattım. Malûmdur ki; din de akıldan ziyâde kalp dünyamızla alâkalı bir hayat cephesidir.

O KALIPLAŞMIŞ RUHSUZ DİNDARLARDAN DEĞİLDİ... Osman abi, beş vakti zapt ü rapt altına alınmış disiplinli bir Müslüman değildir. Hatta rutinleşen kalıplaşmış, ruhsuz bir alışkanlığa dönmüş, amelîyle övünen softa Müslümanlığına soğuktur. Buna dair birkaç hatıramı nakledeyim: Muhterem eşi İsmet hanım, dindar bir Anadolu kadınıdır. Abdestsiz yere basmaz. Ezan okunur okunmaz da seccadesinin başında hazırdır. Eskiden radyolarda "Arkası Yarın" radyo tiyatrosu programları yayınlanırdı. Yenge radyoyu secdeye yakın bir noktaya koyar, kendinin duyabileceği kısık sese ayarlar, hem Arkası Yarın'ı, hem de tam vaktinde öğle namazını kaçırmamış olurdu. Osman abinin tepkisi: Şimdi bu da namaz kılmış oluyor!.. Yenge bazen de mühim bir sohbete ya da düğüne yetişmek gibi mazeretle namazı biraz hızlı kılardı. Serdengeçti, namazı çabucak tamamlayan İsmet hanımı işaret ederek; "Bu kadınlar namazı ne kadar pratikleştirmişler. Tavuğun yerden yem topladığı gibi secde ediyorlar." der, müstehzî bir ifadeyle gülerdi bazen... Bazen de "Yahu Allah'ın huzuruna çıkıyorsun be kadın... Yangından mal kaçırır gibi namaz mı kılınır?.." diye hanımına sitem ederdi...

SOHBETİN KAZASI OLMAZ... Osman abi

1978 Mayıs'ında Bucak Ülkü Ocaklarında misafirimiz... Gençlerle sohbet ediyor. Sohbetin katmerleşip iyice tatlandığı bir anda ikinci ezanı okundu. Bir grup arkadaşımız gitmeye davranınca sordu: -Gençler nereye gidiyorsunuz?.. -Abi ikinci ezanı okundu da!...-Okunduysa okundu.. Oturun şuraya Namazın kazası olur, sohbetin kazası olmaz. Serdengeçti Bucak'a bir daha ya gelir, ya gelmez..

ATOMLARI DİNLEYEN KAINATIN EFENDİSİ... Osman abi; Peygamber Efendimizin, maddenin ve kainatın özünü, esasını teşkil eden atomların varlığını hissettiğine dair, nebevî bir tabloyu sık sık anlatırdı: Peygamber Efendimiz, bir gün yerden bir avuç kum almış. Bir avucundan diğerine boşaltırken Hazreti Ali'ye sormuş: -Ya Ali, duyuyor musun?..-Neyi ya Resûlullah?.. -Ben bu kum taneciğinde, kainatın sesini duyuyorum.. Sahabeden, Aşere-i mübeşşereden bile kum taneciklerindeki derin esrarı duyanların çıkmadığını, bütün zamanların ve eşyanın sırlarına vakıf olmakla da Hz. Muhammed (A.S.)'in risaletinin tescil, tebci ve tebşir edildiğini heyecanla anlatırdı. Osman abiye göre Peygamber Efendimizin hissedebildiği o ses, atomik hareketlerin, nötronların, protonların sesiydi. Siyer kitaplarında böyle bir vak'a zikrediliyor mu, bilmiyorum... Rahmetli babasından dinlediği ve çok etkilendiği nebevî hakikatlerden birisi de buydu: Hazreti Muhammed; canlı cansız, zerrelere kürelere bütün mevcudatın sesini duyuyor, şikâyetlerini dinliyordu.

KOMPLEKSSİZ MÜSLÜMAN... Avrupa'dan gelen her şeyin baş tâci edildiği, Batıcı-pozitivist bir zihniyetin hakim olduğu bir çağda ünlü İngiliz düşünür ve denemeci Thomas Carlyle'nin Peygamberimiz hakkında yazdıklarını PEYGAMBER KAHRAMAN MUHAMMED başlığıyla küçük bir kitapçıkta toplamıştır. Peygamberimizin büyüklüğünü İslâmî kaynaklarla değil de, Batılı ağızlardan takdir ve tasdik ettirmekle; lâik-pozitivist-modern Türkiye'nin çocuklarına daha etkili olacağını düşünmüş olmalıydı. Yoksa kendisinin Batı karşısında, inançlarını, fikirlerini garplı mütefekkilere onaylatmak gibi bir aşağılık kompleksi yoktu. Yalnız bir veya iki yerde, galiba Serdengeçti mecmuasının ilk sayısında hadisleri "Hz. Muhammed'in Vecizelerinden" başlığı altında neşretmiştir ki; ha-

dis yerine vecizeyi kullanması beynimi kurcalayan sorulardandır. Acaba tek parti sansüründen kurtulma, kaçma gayreti midir?.. (Sene 1947'de matbuat üzerindeki sıkı sansür az da olsa gevşemişti diye düşünüyorum..) Yoksa hadisler vecize olarak takdim edilirse, okuyucu nezdinde daha çok mu itibar göreceğini düşünmüştü?.. (Serdengeçti'nin okuyucu profiline baktığımız zaman, böyle bir ihtimâl de zayıf görünüyor..) Yoksa felsefe tahsil ettiği için, bir sürçü lisan mı olmuştu?.. Hadis de bir çeşit vecize sayılmaz mı?.. Hadis dese ne fark eder, vecize dense ne olur diye düşünmeyin... Kelimeler ve kavramlar arasındaki nüans çok önemlidir. Burada imanî bir hassasiyet söz-konusu bence... Yoksa Peygamber efendimize ismine hürmeten bir Hazret'i bile çok görüp, O'nu eski Yunan filozofları ile aynı terazide tartan Cemil Meriç'in düştüğü hataya düşeriz. İman ve edep ölçülerine sahip bir Müslümana ters gelir)

KİMSENİN ADAMI DEĞİLDİ... HERKES ONU SEVERDİ... Osman abi, hiçbir tarikatın, hiçbir cemaatin adamı değildi. Buna rağmen Türkiye'de millî ve İslâmî damgalı her grup, cemaat, parti, dernek, vakıftan herkes O'nu sever sayardı. Tek parti devrinin Müslümanları ezdiğine, üzdüğüne inanıyordu. İnkılâplarla başı dertteydi. Şapka giyenlerin gâvur addedildiği bir devirde dünyaya gelmişti. Atatürkten fazla Atatürkçü, kraldan fazla kralcı, despot idarecilerin kılık kıyafet ve dinî hayat üzerindeki zulme varan baskılarına karşı, Anadolu halkının yanında duruyordu. Osman abi yazılamayanları yazdığı, söylenemeyenleri söylediği için Serdengeçti olmuştur. Jandarmanın dipçikleriyle, karakol zulümleriyle, hapislerle korkutulan, ürkütülen ve sindirilen Müslüman Anadolu, dindarlar; SERDENGEÇTİ'de kendi seslerini, isyan çılgınlıklarını duyular. Sırf bu sebeple bile "SERDENGEÇTİ MÜSLÜMANLIĞI KAHRAMANLIKTIR!.." denilebilir...

HAKSIZLIĞA KARŞI HEM ELİYLE HEM DİLİYLE MÜCADELE ETTİ... Osman abi, irtica damgası yemiş her hareketin müdafii olmuştur desek mübalâğa sayılmaz. Çoğunun yanlışlarını, eksik ve kusurlarını bile bile, bilhassa tek parti döneminde "Bu adamlar haksızlığa uğruyorlar... Asıl hedefleri Türk'ün imanını, vicdanını yok etmek"

diyerek; Nurcu, Süleymancı, Ticanî, Kadirî, Nakşî tarikat ve cemaat kırıntılarını hararetle savunmuştur... Meselâ halen Nurcuların bayrak gibi dolaştırdıkları “Said Nursî ve Talebeleri” yazısı Osman abinin en romantik, heyecanlı yazılarından birisidir. Fakat hususî sohbetlerinde Said Nursî için; “Yahu adamda Türkçe yok her şeyden evvel... Ne Türkçe, ne Kürtçe, ne Arapça, ne de Osmanlıca... Bozuk, berbat, ağdalı saçmasapan bir dil... Bu üslupla Müslümanlık mı anlatılır?... dediğine şahidim. Ankara Site (Atatürk) Öğrenci Yurdu’nun hemen arkasındaki evinde kiracısı olan Bucak GÜT (Genç Ülkücüler Teşkilatı) kurucularından Ahmet Ceylan’ın da şahitlik ettiği “Risalelerdeki manâ bozukluğu”na dair şifahî tenkidlerini yazıya dökmemişti. “Peki abi, neden bu kadar hararetle, coşkun bir üslupla övdünüz Kürt Said’i?...” dediğimizde de cevabı netti: “Onlara çok haksızlık, zulüm yapılıyordu” Haksızlık karşısında susan dil-siz şeytandır!..” Bu hadis Serdengeçti’nin hayat ve mücadele parolası olmuştur. Haksızlığa uğradıkları gerekçesiyle, mazlumun yanında durmayı kendine şiar edindiği için; Müslüman Türk’ün can damarı gibi gördüğü her söze, her şahsa, her cemiyete sahip çıkmıştır.

MEVLÂNA ÂŞİĞİ... Mevlâna ve Mesnevî aşığıydı. Mesnevî’yi ve Rübâîlerini defalarca okumuştur. Ona göre Mesnevî Kur’an’a nazire olarak yazılmıştır. Üslûp ve tahkiye tarzı Kur’an gibidir. Ahir ömründe kendisi de Mevlâna tarzında, üslûbunda mektuplar, mensure denemeleri yazmıştır. Bunlardan birkaçını vefatından evvel Kabaklı hocanın çıkardığı Türk Edebiyatı dergisinde neşrettirmiştim ve okuyucuların epey ilgisini çekmişti. Mevlâna ile Şems arasındaki muhabbeti anlamayan nâdanların, tasavvuf erbâbının hallerine yabancı oldukları için lûtîlik gibi çok çirkin bir iddia ve isnadda bulduklarına dikkat çekerdî. (Doğrusu şahsen bu mevzuda Osman abi kadar rahat ve emin düşünmüyorum.)

SAFAHAT HAFIZI ÂKİF HAYRANI... Aynı zamanda Safahat hafızıydı. Mehmet Âkif; sıradan bir hilâl ve İstiklâl şairi değil, nümüne bir ahlâk kahramanı, bir cemiyet ve cemaat adamıydı. Dağılan bir imparatorluğun, yoksul mahallelerin, dul-ların, öksüzlerin, yetimlerin, harp malûllerinin, ot

diyerek yaşamaya çalışan aç ve sefillerin feryatları; cehalete, haksızlığa karşı duyulan isyan, 20.asrın başında Osmanlı-Türk cemiyetinin geçirdiği bütün SAFAHAT, Âkif tarafından gerçekçi ve şairâne bir biçimde anlatılmıştı. Anlatılmakla kalmamış, düzeltilmesi için mücadelesi de verilmişti. Osman abi bu bakımdan Mehmet Âkif merhuma hususî bir muhabbet ve hürmet besler. Ancak çok sevdiği Şairin imanına hayran olmakla beraber; Cemaleddin Efganî, Muhammed Abduh gibi “Reformcu Müslümanlık” taraftarı olmasına karşı çıkardı. Mağlûp bir medeniyetin çocukları olarak, kendimize itimadımızı kaybettiğimizi, o devirde herkesin Avrupaî anlayışlardan medet umduğuna dikkat çekerdî. Yani O’na göre Âkif de bir ortak yanlışı paylaşanlardandı.

HAC BİR ÂŞIKLAR MAHŞERİDİR!..Osman abiye göre ibadetler aslına dönmenin, Rabbine kavuşmanın provalarıdır. Hac, bir âşiklar mahşeridir!.. Ne yazık ki Osman abiye bu mahşeri yaşamak nasip olmadı.Fakat 1940’lı 50’li yılların şartları içinde hacca gidenlerin yaşadıkları esef verici mağduriyetleri, sıkıntıları sanki kendi nefsinde yaşamış gibi güzel yazılar yazdı. İbadeti ticarete çevirenlere ise “Adam hacca gidiyor. Eh.. Hâli vakti yerinde olanlara farz. Gitsin ama iki, üç, dört defa daha... Adam işin ticaretinde..” diyerek isyan eder.

MUKADDESAT VERGİSİ Mİ TARH EDİYORUZ?.. Hakkın, halkın, hakikatin dini Müslümanlık bugün kimler tarafından, nasıl temsil ediliyor?.. Bilhassa 1965’ten sonra siyaset ve ticaret sarmalında din istismarının yaygınlaşması Osman ağabeyi çok üzer, kızdırır. Geçmişte lâikliği dine tahakküm gibi uygulayan tek parti idaresine duyduğu öfkeyi din ve siyaset bezirgânlarından da esirgezmez. Mücahit, mücahide gazeteci unvanıyla şöhret yapan halen günümüzün bile meşhur isimlerine en ağır kelimelerle ders verir. O serâpa bir iman ve hareket adamıydı. İstismardan, hele dinî duyguların, kutsal değerlerin istismarından nefret ederdi. Cennet-cehennem komisyoncularını yerden yere vururdu... Bir gün Üstad Necip Fazıl, Osman abiden para ister. Yok deyince de; “Git zengin Müslüman Aksekililerden iste” diyerek talebinde ısrar eder... Osman abinin cevabı: Yahu Üstad ne diye

isteyeceğim; Mukaddesat vergisi tarh-ediyoruz mu diyeceğim?!

MEVLÛT ve HATİM TÜCCARLARINDAN BÎZAR İDİ... Osman abinin Nurettin Topçu'dan da hem üslûp, hem de hissiyat yönünden çok etkilendiğini biliyoruz. Varoluşçuluk ve Hareket (Egzistansiyalizm ve Aksiyon) felsefelerinden yola çıkarak, kendine mahsus bir Türk-İslâm sentezi fikriyatına ulaşan Nurettin Topçu Sorbon'da felsefe tahsil etmiş, yazılarında çok sık Hz. İsa peygambere ve havarilerine, hristiyan mistiklere göndermeler yapan önemli bir isimdir. Osman abiye; "Ben hristiyan müslümanıyım Osman" dermiş. Topçu'nun hoparlörle ezan, gazinoda tegannîye kaçan mevlütçülük ve üfürükçülük, muskacılık yapan din simsarlarına karşı cesur ve hiddetli yazılarını severek okur, okuturdu. Yüksek sesle mahalleye adetâ ilân edilen hatim programlarından, ilâhî ve kaside okumalarından bunalır, hatta nefret ederdi. O da Topçu gibi sanatkârane, işlenmiş bir Müslümanlık özleyenlerdendi.

BU SES İNSANI DİNDEN ÇIKARIR!.. Hiç unutmam; bir gün Hacıbayram'daki millieçi-mukaddesatçı kitabevlerinin önünden geçiyoruz. 1976 veya 77 Bahar mevsimi.. O günlerde Timurtaş Uçar hocanın vaaz kasetleri çok meşhur ve makbul.. Kitapçılarda peynir ekmek gibi Timurtaş hocanın kasetleri satılıyor. Her kitapçı kasetçi dükkânının kapısındaki küçük ses cihazlarından Timurtaş hocanın, ciyak ciyak hırıltılı bir sesle "Vallahi de tallahi de hepiniz nar-ı cehennemde yanacaksınız" diye bağırdığını duyuyorsunuz. İçerde dinleyenler ya ağlıyor, ya da tehevüre kapılarak kâfirlere küfrediyor, lânet okuyorlar. Osman abi bu böğürtülü hitabın hem de bir camiden, minberden, kürsüden nasıl yapılabildiğine hayret eden bir edayla; adeta kusacak gibi oldu. Cemaat nasıl tahammül ediyor bu adama?.. Bu sesi duyan Müslüman, Müslümanlıktan kaçır dedi. Müslüman değilse de zaten bu sesin olduğu yere yanaşmaz diye ilâve etti.. Biz de kaçır adımlarla bu Müslüman kitabevlerinin bulunduğu mübarek mevkiyi, Hacıbayram'ı terk ettik..

YUNUS EMRE'Yİ EN GÜZEL ANLAYAN VE ANLATAN ADAM...Osman abi şüphesiz "ehli sünnet vel cemâat"ten bir geleneksel Müslü-

man Anadolu Türk'üydü. Kökleri, ruhu ve hayatı toprağa bağlı, elleri toprak kokan bozkır insanları gibi sade ve samimî bir dindarlıktan yanaydı. Bu anlamda Yunus Emre geleneksel avamî Müslümanlığımızın sembol ismi gibiydi. Yunus Emre'yi halkın diliyle en güzel anlatan yazılardan birini Osman abi yazmıştır.

HOCA ALLAH'İ TRAŞ EDİYOR!.. İtikatta ve amelde ehli sünnet vel cemâat çizgisinde bulunmasına rağmen; Osman abinin Mevlevî ve Melâmimesrep bir tarafı da vardı. Dostları arasında bulunan Arif Nihat Asya ve Fethi Gemuhluoğlu'nun Mevlevî ve Melâmimesrepçe cilvelerini gülererek anlatırdı. Tasavvuf kültüründen bîhaber sofu Müslümanların doğrudan tekfir edecekleri cinsten cilve-naz nükteleri Osman abi müsamaha ile karşılardı. Televizyonlarda Kandil Mevlidi programlarından sonra tulûatçılık yapar gibi dua eden hocalara da takılırdı. Hoca "Ey arzı ve semavatı, bilcümle kâinatı yoktan var eden, bize çeşit çeşit rızıklar ihsan eden, ol deyince olduran Yüce Rabbimiz!.." mislü sözlerle duaya girerken; "Hoca başladı yine Allah'ı traş etmeye!.. Bu hocalar da amma yağcı oluyorlar ha!.." derdi. Bu nükteler de mizacındaki melâmimesrep Bektaşî temayülün tezahürleri olsa gerek. Tekkelerin bozularak tembellik, fuhuş ve asker kaçaklarının yuvası haline gelmesini, hocaların, şeyhlerin halkı nasıl uyuttukları ve uyuşturduklarını da ibretlik olaylarla anlatırdı. Ne yazık ki samimi sohbet meclislerinde anlattığı, dinde ve tarikatlarda yozlaşma hikâyelerine pek girmemiştir. Belki de zamanın siyasî baskıları altında, kurunun yanında yaş da yanar misâli ezilen, horlanan mazlumların gönül dünyalarını incitirim endişesiyle, bu mevzularda kalem oynatmadı..

KONYA HAPİSANESİNDE UÇACAĞIM SANDIM... Gençliğinde ibadetlerini daha itinalı yaparmış. Hapishanede filân namaz konusunda gayet titizmiş. Bir gün Konya hapishanesinde (Galiba 1947 senesi) ranzasının üstünde namaz kılar-ken, kendini bir boşluk ve hoşluk içinde hisseder. Secdeye varınca adeta başı dolanır, secdeden kalkmak istemez. Selâmı verip, namazı bitirip ellerini havaya açar, dua etmeye başlar: "Yarabbi haksızlığa uğradım biliyorum. Mazlumların yanındasın biliyorum. Senin her şeye gücün yeter, her şeye muk-

tedirsin, biliyorum. Herhalde beni bu çileden kurtarmaya, buradan uçurmaya, kaçırmaya merhamet elini uzatıyorsun. Fakat ben kendimi de biliyorum Yarabbî.. Ben o yüce mertebelere lâıyk bir kulun değilim... Hikmetinden suâl olunmaz amma, ben kendimi tanıyorum, ben kendimi biliyorum. Sana sığınıyorum Yarabbim!..”Güç belâ namazımı, tesbihatımı bitirip aşağı indim ki; bir de ne göreyim: Benim ranzanın altında esrar çekiyorlar, ben de duman altı olmuş, kafayı bulmuşum.. O ilâhî sermest oluşlar maalesef dumanın tesirindenmiş..”Yaa.. böyle oldu işte Hasan kardeşim diye gülümseyerek anlatmıştı.

BEN KENDİMİ TUTAMIYORUM... Parkinson hastalığı sebebiyle ibadetlerini yapamaz olmuştu. Bir gün ham sofilerden biri “Ağabey, orucunu tutabiliyor musun bari?” diye sormuş. “Yok demiş; tutamıyorum, oruç beni tutuyor!..” Anlatırken de ilâve etmişti: “Yahu adamın sorduğu soruya bak... Ben kendimi tutamıyorum.. Adam bana oruç tutuyor musun diye soruyor?..” Böyle Münker Nekir suratlı dindarlardan da çok sıkılırdı

ÖTE DÜNYADAN DAVET VAR... Aslında O, Parkinson etkisiyle titreyen elinin ve ayağının yere her vuruşunda, her titreyişinde, öte dünya ile haberleştiğinin farkında olan bir Müslümandı. “Bu da bizim Mors alfabemiz.. Öte dünyadan davet var” derdi. Ölümüne de adetâ gülerdi. Bazen “Rabbim emanetini alsa da, şu dünya denen mezelletten kurtulurversek...” der, arkasından ilâve ederdi: Beh ey sersem kafa.. Sana orda da huzur yok.. Münker Nekir yolunu gözleyip durur. Bu kafayla bir yanlış cevap verdin mi, yandın gitti!..

İBRAHİM MAKAMINDA İKİ REKÂT NAMAZ... Serdengeçti Müslümanlığına dair daha yazılacak, söylenecek çok şey bulunabilir. Ben sadece bir suale cevaben, gözlemlerimi nakletmeye çalıştım. Antalya Türkocağı'nın bir Serdengeçti anma programında naklettiğim şu cümleler de dikkate değer zannederim: Osman Yüksel Serdengeçti ve eserleri hakkında çok şeyler anlatılabilir, söylenebilir. Ama O, hayatı ve şahsiyeti eserlerinden önce gelen örnek bir dava adamı, yılmayan bir mücadelecidir. Kalemini ve kabiliyetini en küçük dünya menfaati için kullanmamış; inancını, savunduğu değerleri koltuk ve makam uğruna alet etmemiş,

satmamış, satılmamıştır. Din tüccarlarından, milliyetçiliği hususî menfaatlerin vasıtası olarak görenlerden nefret ederdi. Bir eli yağda, bir eli balda, ibadetinde hurilerle yaşayacağı Cennet saltanatının hayalini kuran ham sofular, bazı mücahit taslakları “Namazsız Müslüman kardeşimiz!..” diye küçük bezirgân akıllarınca Osman ağabeyi küçümsemişlerdir. Burada, hemşerisi Prof. Dr. Cemal Kurnaz hocamızdan naklen dinlediğim, yine rahmetle anacağımız Mehmet Akif İnan'ın şu hatırasını mealen tekrarlamış olayım: Osman abi, Serdengeçti'yi çıkarırken Anadolu'yu adım adım dolaşır, abonelelerini tek tek ziyaret ederdi. Ben lisede talebeyken Urfa'ya da geldi. Halil İbrahim türbesinde iki rekat namaz kıldık. Osman abi o makamda kıyamda durmanın, secdeye varmanın haşyetiyle öylesine tir tir titriyordu ki; sanki cereyana tutulmuş gibi müthiş bir sarsıntı, müthiş bir cezbe... Neredeyse adam ölecek sandım. Ancak gözyaşları ile selamını verdikten sonra fırtına dindi, yüzüne tatlı bir sükûnet hakim oldu. Hüsnü kalple şahadet ederim ki; Osman abi ömrü hayatında hiç namaz kılmamış dahi olsa, İbrahim Peygamberin huzurunda kıldığı o iki rekat namaz Cennet kapısını açmaya yetecektir...

Osman abi “Şekilci Müslümanlık”la Hakk'a gidilemeyeceğinin farkındadır: “Müslümanlık, hamdolsun, Musa ve İsa dini gibi bozulmamış ise de yayıldığı bölgeler halkından İnan'dan, Turan'dan, Hint'ten, Çin'den, o zaman Diyar-ı Rum dedikleri Anadolu halkından, Bizans'tan bazı şeyler almıştır. Meselâ falân günlerin uğurlu, uğursuz oluşu gibi. Hele bugünün Müslümanları bir hayli hakikî Müslümanlıktan ayrılmışlardır. Namaz, oruç, Hacca gitmek... Çoğumuz bu ibadetlerin özüne inemiyoruz. Sanki bunlar anamızdan babamızdan kalmış mal gibi. Öyle alışmışlar öyle yapıyorlar. İrsî Müslümanlık. Satıhta kalan, içe işlemeyen hareketler. Ruhsuz ibâdetler. Bir de Allah'ın emrini yerine getiriyorum gururuna kapıldınız mı hapı yuttunuz. Hacı diyecekler diye hacca gitmek. Namaz kılıyor desinler diye namaz kılmak. Daha fenası da var. Kötülüklerini, dalaverelerini kapatmak için bunları yapmak. Bu suretle emniyet telkin ederek etrafını soymak, dolandırmak...”

Yazılarında SAV-CC ibarelerinden geçilmeyen

müsamahasız din tüccarlarına der ki: “Sevgi, saygı bir takım elfaza gömülmekle olmaz... Yalın, açık, sâde ifadeler daha müessir daha tesirlidir. Yunus’un şiirleri böyledir... “Adı güzel kendi güzel Muhammed” diye anar Yunus Peygamberi... Sonra o, Dede Korkut hikâyelerindeki Allahı, Peygamberi anışlar, yakarışlar, ne kadar sâde ve samimidir. Türk Müslümanlığıdır bu... Daha doğrusu Türk’ün Allah’ına, Peygamberine seslenişidir... Bunda ne Arap yaygarası var, ne Acem mübalâğası ne de Hint karanlığı?! Müslümanlığı en iyi anlayan ve tatbik eden Türkler olmuştur. Müslümanlığa da en çok hizmet eden Türkler olmuştur.”

Bir zamanlar “Tanrı Türk’ü Korusun” parolasından rahatsız olan, Müslümanlığı “Ortadoğu Vatandaşlığı” gibi gören, Türk’ü inkâr edenlere karşı da halkın anlayacağı en etkili yazıları Osman abi yazmıştır: “Diğer taraftan Cennet lisanı bile Arapça imiş, Türkçe ne oluyormuş: Müslümanlık varken Türk’ün sözü mü olur? gibi lâfları da yersiz, zoraki buluyorum. Bir kerre haşa sümme haşa Allah yalnız Arapların Allahı değil, Rabbülâlemindir. Âlemlerin rabbıdır. Türkçe diye bir dil, Türk milleti diye bir millet vardır. Bunu inkâr edebilir miyiz? Hem de İslamiyet’e en büyük hizmeti yapan bir millettir bu millet! Bizzat Peygamberimiz “Kişi kavmini sevmekle kınanmaz buyurmuyorlar mı? Hz. Muhammed bu sözleriyle hem ayrı ayrı kavimlerin bulunduğunu, hem de kişinin kendi kavmini kende milletini sevmesinin kınanamayacağını, tabii sayılması gerektiğini talim etmiyorlar mı? Bu adamlar kim oluyor ki, hâdiselerin ve hadiselerin de üstüne çıkararak, gazete denilen verakparelerin on paralık kâğıtların köşesinden sahte fetvalar verip duruyorlar.” “Türkiye’de Türklük de vardır. Müslüman var! diye basbas bağırın, Cennet Lisanı Arapçadır. Resmi dilimiz de Arapça olmalıdır; Arapça şöyle yüksek, dildir, böyle yüksek dildir propagandası yapanlar, bizi bu dünyada da, öbür dünyada da dilsiz bırakmak isteyen bu insanlara ne denir?.. Haşa, sümme haşa sanki Cenabıhak Arap’tır. Âlemlerin rabbi değildir. Ne ifrattır bu. Ne taassuptur bu. Türkiye’de Türklük de vardır. Müslümanlık da vardır.. İki bir ve beraberdir.. Dünya yüzünde Türk milleti diye bir millet vardır.. Bu milletin başka hiçbir dil grubuna ithal edilmeyen

müstakil bir dili vardır. Bu dil Türkçe’dir. Güzel Türkçe- miz. Ve bütün diğer İslâm Devletlerinden kuvvetli, kudretli, bir de TÜRK DEVLETİ vardır. Bu Devlet, 2,5 milyonluk İsrail’in karşısında kaçışan, bir düzine Arap devletinden daha kuvvetli ve kudretlidir. Müslümanız derken, Türkün hakkını, bu civanmert Milletin bu dine yaptığı, daha da yapacağı, hizmetleri, unutmamalıdır.”

Biz unutanlardan olmadık, olmayız, olamayız. Kahraman ırkımıza bühtan eden, unutturmaya çalışanları da asla unutmayacağız Osman abi... Ruhun şad, mekânın Cennet olsun...

*** Serdengeçti Osman Zeki Yüksel’in dinî hayatımız mevzuundaki görüşlerini daha etraflı kendi kaleminden okumak isteyenler için bir küçük liste:

OYS “Bir Acayip Müslümanlık”, Zafer, 23 Ağustos 1965

OYS “Ortadoğu Vatandaşlığı”, Türk Yurdu. 3 (345) Mart 1970, 15-16

OYS “Cemaat ve Cami”, Yeni İstanbul, 20 Eylül 1967

OYS “Allah-Tanrı”, Millî Hareket, 13, Ağustos 1967, 22-23

OYS “Her Şey İslâm’da”. Yeni İstanbul, 11 Ağustos 1967

OYS “Araplar ve Müslümanlık”, Yeni İstanbul, 11 Haziran 1967

OYS “Allah-Tanrı I”, Yeni İstanbul, 27 Mayıs 1967

OYS “Allah-Tanrı II”, Yeni İstanbul, 28 Mayıs 1967

OYS “İstismar: Din İstismarcıları II”, Yeni İstanbul, 27 Mart 1967

OYS “Kurban Bayramı”, Yeni İstanbul, 25 Mart 1967

OYS “Münkir Münafık”, Yeni İstanbul, 30 Aralık 1966

OYS “Mevlütçülük ve Mevlütçüler”, Serdengeçti, 29, Mart 1959, 12

OYS “Ramazan”, Yeni İstanbul, 14 Aralık 1966

OYS “Şekilci Müslümanlık”, Millî Gazete, 30 Mart 1973

OYS “Orta Doğu Vatandaşlığı”, Türk Yurdu, 3 (345), Mart 1970, 15-16

OYS “Münkir – Münafık”, Yeni İstanbul, 30 Aralık 1966

Soyadı, Adı, Yayımlı Yılı, Yazı Başlığı, Dergi Adı, Sayı, Sayfa.

- ABDURREZZAK, Ali Osman, (2018), “Altay ve Tuva Türk Destanları ile Kalevala Destanında Yer Alan Kuş Motifinin Müşterek Yönleri”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.15.
- AKÇALI, Köksal (2018), “Söz (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.30
- AKÇALI, Köksal,(2018), “Ömür (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.27
- AKMAN, Eyüp, (2018), “Kastamonu’da İnsan Uzuvlarıyla İlgili İnançlar”, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.19.
- AKYÜZ, Mazlum, (2018), “Mısırlar Arasında”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.29
- ALBAYRAK, Hakan, (2018), “Türk Dünyası Kültürü -1-”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.15
- AMİROVA, Anzule , (2018), “Bağımsızlığının İlk Yıllarında Azerbaycan-Türkiye İlişkileri”, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.11.
- APAYDIN Şerife,(2018), “Sölemesen Söyleme (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.30
- ASLAN, Dr. Mustafa, (2018), “Harid Fedai İçin Tarih (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.2.
- ASLAN, Mustafa,(2018), “Münir Özkul İçin Tarih (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.22
- ASLAN, Mustafa, (2018), “Kırımlı Rahmi Divanı Mustafa Rahmi (? -27 Ramazan 1164/20 Ağustos 1751)”, Erciyes Dergisi, Sayı:485, s.13.
- ASLAN, Mustafa, (2018)ü, “Kayseri Şehitleri İçin Tarih “PKK’nin Korkulu Rüyası Yiğit Komandolarımız””, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.28.
- ASLAN, Mustafa, (2018), “Aydın Boysan İçin Tarih (Cemâli)”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.9
- ATEŞOĞLU, Mehmet, (2018), Bu Millette Görürüm (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:483, s.33.
- ATILGAN, Halil (2018), “Yetenek Sınavı mı Yeterlik Sınavı mı”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.14
- ATILGAN, Halil, (2018), “Ayaş Aşiret ve Ayaşlılar / Ankara ve Ayaş’a Bağlı Bayram Köyleri”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.31.
- ATILGAN, Halil, (2018), “Bir Hayati Vasfi Taşyürek Vardı Yeni Yetmeler Bilmez Onu”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.30
- ATILGAN, Halil, (2018), “Barak Havalarının Usta İcracısı Şerif Akbağ”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.23
- BİLGEHAN, Çağrı, (2018), “Alp Abay’ın Hikâyesi”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.14
- BİLGEHAN, Mehmet, “Türk” Adının Bilinçüstü ve Bilinç-altı Düzeyde Yarattığı Algılar (I)”, Erciyes Dergisi, Sayı:485, s.26.
- BİLGEHAN, Çağrı, (2018), “Düşünceli Gece (Hikâye)”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.30
- BİLGEHAN, Mehmet, (2108), “Erciyes Dergisi 2018 Yılı Dizini”, Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.30
- BÜTÜNER, Zübeyir, (2018), “Çanakkale Muharebeleri ve Mustafa Kemal’in Rolü”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.25.
- BÜTÜNER, Zübeyir, (2018), “Osmanlı’da Alman Sosyaldemokrat Friedrich Schrader”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.25
- BÜYÜKKAYA, Nevin, (2018), “Sarıgöl Köyünde (Ankara-Haymana) Hayvan Kültüne Dair İnanmalar”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.13
- CEBECİ, Dilaver (2018), “Gönence (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.3
- COŞKUN, Hasan, (2018), “Bir Alevi Dedesinin Esmâ-İ Hüsnâ Şiiri”, Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.13
- ÇAĞIRAN, P, (2018), “Önder Dörtlük (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.4
- ÇAĞIRAN, Önder , (2018) “Onlar ve Derviş Selâmına Süzölmüş Bulut (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.10.
- ÇAĞIRAN, Önder “Sevgi Gazeli (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.8
- ÇAĞIRAN, P Önder Sevdâ İpliği (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.22
- ÇAĞIRAN, Önder, (2018), “Pembe Günler (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:485, s.12.
- ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Önder, (2018), “Dörtlük (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.14.
- ÇAĞIRAN, Önder, (2018), “Önder Koşma

- (Şiir), Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.13
 ÇAĞIRAN, . Önder, (2018), “Ya İtaat Ya Terk (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:483, s.21.
 ÇAĞIRAN, Önder, (2018), “Bir Sabah Namazı (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.5
 ÇAĞIRAN, Önder, (2018), “Şiir İkliminde Gezinti (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.31
 ÇAĞIRAN, Önder,(2018), “Ötenin Ötesi (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.7
 ÇAKIC, H. Saadet,(2018), “Sükûtun Senfonisi (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.19
 ÇAYIRDAĞ, Mehmet, (2018), “Bekir Oğuzbaşaran’ın “Şâir” İsimli Şiirini Tahmis”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.27.
 ÇERİKAN, Fidan Uğur, (2018), “Gözüpek-Sivri Dilli-Uyanık Halk Adamı” Tiplemesi Bağlamında Nasrettin Hoca Fıkralarıyla İle Kemal Sunal Filmlerinin Karşılaştırılması”, Erciyes Dergisi, Sayı:483, s.22.
 ÇETİN, Cuma Ali, (2018), “Cihana Hükmetme Zamanı Geldi (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.11
 ÇETİNOĞLU, T Oğuz, (2018), “Türk Dünyası Kültürü”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.27.
 ÇİFTÇİ, Hasan, (2018), “Büyük Taarruz Başkumandanlık Meydan Muharebesi “İzmir’in Kurtuluşu” (26-30 Ağustos 1922, 9 Eylül 1922)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.20
 DAĞI, Fahri, (2018), “Edigey Destanı’ndan Çukurova’ya Sırkıntı (Sarkıntı) Kelimesi ve Sırkıntı (Sarkıntı) Aşireti Üzerine Bazı Değerlendirmeler”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.9.
 DEMİRBAĞ, Ömer, (2018), “ Divan Şiirinde “Âh” Dr. Öğr. Üyesi Veysi SEVİNÇLİ”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.15.
 DEMİREZEN, Bilgehan, (2018), “Popüler Kültür ve Tüketici Bireylere Dönüşen Toplum”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.7
 DEMİREZEN, Bilgehan, (2018), “Türklerde Yeme-İçme Kültürü”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.10
 DEMİRKOLLU, Ceyhun , (2018), “Türkiye ve İsrail İstihbaratının Gridsel Temeli”, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.8.
 DEMİRKOLLU, Ceyhun, (2018), “Şin-Bet (Shabak) İsrail İç İstihbarat Örgütü”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.6.
 DUMAN, Oğuz, (2018), “ Çorumlu Âşıklar Geleneği ve Çorumlu Dergisi’ndeki Çorumlu Âşıklar”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.21
 DURBİLMEZ, Bayram, (2018), “ Cingözoğlu Geleneği ve Cingözoğlu Âşık Seyit Osman”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.3.
 DURBİLMEZ, Bayram,(2018), “Zileli Âşık Ceyhunî’nin Yozgatlı Halk Şairleri Üzerine Etkileri”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.1
 ERBABI,(2018), “Seni Görene Kadar (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.8
 FEVZİOĞLU, Bülent Vuslatın Çiçekleri (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.25.
 GELDİ, Cafer, (2018), “Bu Ordu (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.7
 GELDİ, Cafer, (2018), “Evlattan Babaya (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.4
 GERÇEL, Alim BİLGEHAN, Mehmet,(2018), “Mehmet Ateşoğlu ve Kayseri Lisesi”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.1
 GERÇEL, Alim, BİLGEHAN, ,(2018), “Mehmet Ateşoğlu ve Gönül Mânileri”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.1
 GERÇEL, Âlim, BİLGEHAN, Mehmet , (2018), “Ziya Gökalp’in Batı-Dışı Modernleşme Modeli ve Mehmet Ateşoğlu’nun Şiirlerinde Modelin Birinci Basamağı “Türkleşmek” –I”, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.1.
 GERÇEL, Alim, BİLGEHAN, Mehmet, (2018), “Ateşoğlu’na Göre Dünya’ya Hükmeden Üç Kudret”, Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.1
 GERÇEL, Alim, BİLGEHAN, Mehmet, (2018), “Ateşoğlu’na Göre “Türklüğün En Büyük ve En Şuurlu Planı” ”, Erciyes Dergisi, Sayı:485, s.1.
 GERÇEL, Alim, BİLGEHAN, Mehmet, (2018), “Ziya Gökalp’in Bat-Dışı Modernleşme Modeli ve Mehmet Ateşoğlu’nun “İman” Şiirleri İle Modelin Birinci Basamağı “İslamlaşmak” -II”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.1
 GERÇEL, Alim, BİLGEHAN, (2018), “Mehmet “Ziya Gökalp’in Batı-Dışı Modernleşme Modeli ve Mehmet Ateşoğlu’nun “Bu Millette Görü-

rüm” Şiiri ile Modelin Birinci Basamağı “Muasır-
laşmak” –III”, Erciyes Dergisi, Sayı:483, s.1

GÖDE, Kemal *Kültür Çevrelerimiz ve Kültür
Elçilerimiz (Av. Nevzat Türkten Ağabeyimizin Ardın-
dan)*, Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.9

GÖMEÇ, Saadettin Yağmur, (2018), “Türk
Kültürünün Ortak Ögesi:Kurt”, Erciyes Dergisi,
Sayı:485, s.6.

KALAFAT, Yaşar, (2018), “Kırgızistan – Al-
tay ve Batı Türkçelerinde Al/Kızıl Rengi”, Erciyes
Dergisi, Sayı:486, s.22.

KARA, Yunus,(2018), “Son Mayıs (Şiir)”, Erci-
yes Dergisi, Sayı:488, s.9

KAYA, Doğan, (2018), “Hikâyet-i Müslim
ve Cuhûd ve Kâdı-yı Hums”, Erciyes Dergisi,
Sayı:485, s.6.

KAYASANDIK, Ahmet, (2018), “Hikâyat-ı
Musa Peygamber Aleyhi’selam”, Erciyes Dergisi,
Sayı:485, s.20.

KELEŞTİMUR, Bedrettin, (2018),
“Keleştimur’dan (Hırs Kavramı, Malazgirt’i Düşü-
nürüm)”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.31

KELEŞTİMUR, Bedrettin Harid Fedai’de Kıb-
rıs Kimliği”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.24.

KELEŞTİMUR, Bedrettin, (2018), “Neler Gü-
zeldir”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.31

KELEŞTİMUR, Bedrettin,(2018), “Kırık
Damlalar”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.33

KESKİN, Mustafa, (2018), “Avrupa’nın Yahut
Batı’nın Hidayeti Önlenebilir mi?”, Erciyes Dergi-
si, Sayı:485, s.22.

KESKİN, Mustafa, (2018), “Kayseri’den Bir
Kaç Portre”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.11.

KESKİN, Mustafa,(2018), “Kalem, Defter ve
Kitap Hakkında”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.6

KESKİN, Mustafa,(2018), “Şükür ve Şükür
Bayramı”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.9

Kıbrıslı Bir Türk Aydını Harid Fedai Dr. Meh-
met YARDIMCI”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.32

KILDIROĞLU, Mehmet, (2018), “Kırgızla-
rın Anadolu’daki İzleri”, Erciyes Dergisi, Sayı:490,
s.23

KILIÇ, Remzi, (2018), “Doğu Türkistan Da-
vası ve Mehmet Kasım Cantürk”, Erciyes Dergisi,
Sayı:485, s.24.

KILIÇ, Prof., (2018), “ 19. Yüzyılda Osman-
lı İdaresinde Musul Vilâyeti”, Erciyes Dergisi,
Sayı:489, s.5

KILIÇ, Remzi, (2018), “Türk Millî Eğitimi’nde
Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Öğretmen Yetiştirme
Sistemi”, Erciyes Dergisi, Sayı:483, s.10.

KILIÇ, Remzi,(2018), “Pazarören Köy Ensti-
tüsü Hakkında”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.4

KILIÇ, Remzi,(2018), “Kayseri Turan
Mahallesi’nde “3 Mayıs Türkçüler Günü”, Erciyes
Dergisi, Sayı:488, s.8

KIZIL, Ömür, (2018), “Türk Dünyası Kültü-
rü-1 Üzerine Bir Değerlendirme”, Erciyes Dergisi,
Sayı:486, s.29.

MAHCUBİ,(2018), “Kalmadı (Şiir)”, Erciyes
Dergisi, Sayı:491, s.22

Manas Destanında Kırgız Türklerinin Sos-
yal Yapısı Orhan ÇELTİKÇİ”, Erciyes Dergisi,
Sayı:487, s.18

ORTAŞ, İbrahim, (2018), “Üniversite Mezun-
ları Türkiye’nin Nitelikli İş Gücünü Karşılacak
Düzeyde Eğitimli mi?”, Erciyes Dergisi, Sayı:491,
s.11

OZANTÜRK, Kıbrıs Destanı (Şiir). ”, Erciyes
Dergisi, Sayı:485, s.26.

ÖZEL, İsmail,(2018), “Türk-Japon Çağdaş-
laşması Üzerine Düşünceler”, Erciyes Dergisi,
Sayı:490, s.30

ÖZER Sait, (2018), “Avsarlar ve Cingözoğlu
Âşık Seyit Osman”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.3

ÖZER, Recep, (2018), “Anadolu Uygurlukla-
rında Süs Objelerinin Sanata Etkisi”, Erciyes Der-
gisi, Sayı:483, s.14.

ÖZER, Sait , (2017), “21. Yüzyılda Nasred-
din Hoca’yı Anlayabildik mi?”, Erciyes Dergisi,
Sayı:481, Kayseri. s.23.

ÖZER, Sait, (2018), “Nasrettin Hoca Fıkrala-
rında Söz Sanatları”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.6

ÖZER, Sait, (2018), “Orhun Abidelerinde
Üslûp”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.27

ÖZER, Sait, (2018), “Karagöz’ün İzinde:
Endonezya’da Oynanan Bir Gölge Oyunu “Wa-
yang Kulit””, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.11

ÖZMEL, İsmail, (2018), “uçüksu’da Gezinti
(Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.17

ÖZTÜR, Ali, (2018), “ K Tuhaf Adam 3 (Hikâye)”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.22

ÖZTÜR, Ali,(2018), “K Tuhaf Adam 1, Tuhaf Adam 2 (Hikâye)”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.30

ÖZTÜRK, Ali, (2018), “ Tuhaf Duygular 1 (Hikâye)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.5

Prof. Dr. Mustafa KESKİN, (2018), “Menakıbü'l-Arifin'de Seyyid-i Sırdan, Burhanü'l-Hak ve'DDin Hüseyin Tirmizi”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.19.

SATOĞLU, Abdullah,(2018), “İsmail Hakkı Yılanlıoğlu”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.28

SATOĞLU, Abdullah, (2018), “Şiirde, yeni anlatım biçimleri arayan şair Sergül Vural”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.32

SEYHAN, Donat, (2018), “Türkmen Kültürü'nde Müziğin Yeri”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.12

SEYHAN, Sonat, (2018), “Türkiye'de İlköğretim Sınıf Öğretmenlerinin 1. ve 4. Sınıf Müzik Dersine Yönelik Gözlem Sonuçları (Trabzon İli). ”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.12

SEYHAN, (2018), Sonat Türkmen Kültüründe Müziğin Yeri”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s..21

SEYHAN, Sonat, (2018), “Silifke Yöresinden İki Türkü”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.26

Sitem (Şiir) Harid FEDAİ”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.33

SOFTA, Sadık , (2018), “Çankırı (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:481, s.10.

SOFTA, Sadık, (2018), “Gönül Denen Kubbeden (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.3.

SOLMAZ Mustafa, (2018), “Cingöz Recai ve Şeytan Hediye'nin Karşılaştırılması”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.8.

ŞENGÜL, Mehmet Bakır, (2018), “Bilge Karasu'nun “Dehlizde Giden Adam” Adlı Hikâyesinin Arketipsel Sembolizm Açısından İncelenmesi”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.28.

SEVİNÇLİ, Veysi , (2018), “ Letâyifnâmede İsim Yapım Ekleri”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.1

ŞİMŞEK, Esmâ, (2018), “Osmaniye'nin Kadırlı İlçesinde Dügün Âdetlerine Bağlı Olarak Gerçekleştirilen Bayrak Dikme ve İstiklâl Marşı Okuma Geleneği”, Erciyes Dergisi, Sayı:486, s.1.

TAN, Nail, (2018), “Önemli Bir Halk Bilimi Sözlüğü Üzerine”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.1

TAN, Nail, (2018), “Türkiye Türkçesinde Hâl Hatır Sorma Sözlere”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.1

TAŞ, Kübra Merve,(2018), “Halk Hikâyeleri ve Masallarda Ortak Bir Motif: “Gurbete Giderken Eve Eşya Bırakma””, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.23

TOPAL, Nevzat, (2018), “Kayseride Maarif (Kültür) Müdürlüğü Görevinde Bulunan İki Hüsnü Bey (1932-1938)”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.22.

TÜLKAY, Hasan, (2018), “Damıtılmış Serdengeçti Türk Müslümanlığı”, Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.24

ÜNAL, Ülkü, (2018), “Kayseri İzlenimlerim” Erciyes Dergisi, Sayı:492, s.20

ÜNVER, Mehmet,(2018), “Dünyanın En Zevkli Kargaları (Hikâye)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.14

YALÇIN, Enis, (2018), “ Atatürk, Türk Kültürü ve Sümerler”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.17

YALÇIN, Enis, (2018), “Atatürk, Türk Kültürü ve Sümerler”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.17

YARAMIŞ, Yaşar, (2018), “Türk Askeri (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:484, s.23.

YARDIMCI, Dr. Mehmet,(2018), “Vaatlerim (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:487, s.29

YENGİN, Naci, (2018), “Manisa Tarihçisi İbrahim Gökçen'in Genç Spil Dergisindeki Yazılarına Dair”, Erciyes Dergisi, Sayı:482, s.16.

YENGİN, Naci, (2018), “Yunus Emre Divanı ve Burhan Ümit Toprak”, Erciyes Dergisi, Sayı:489, s.26

YENGİN, Naci,(2018), “II. Beyazıt'tan Günümüze Uzanan Süreçte Manisa'da Taşçılar (Piyale Bey Boğmaklızade İsmail Mescidi)”, Erciyes Dergisi, Sayı:488, s.22

YEŞİLAY, İlder, (018), “Seni Unuttuğumda (Şiir)”, Erciyes Dergisi, Sayı:491, s.25

YILDIZ, Kübra, (2018), “Kadın (Şiir) Şirin”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.3

YILMAZ, R. Mithat, (2018), “Satoğlu'nun Yeni Sedası”, Erciyes Dergisi, Sayı:490, s.32